

67.069

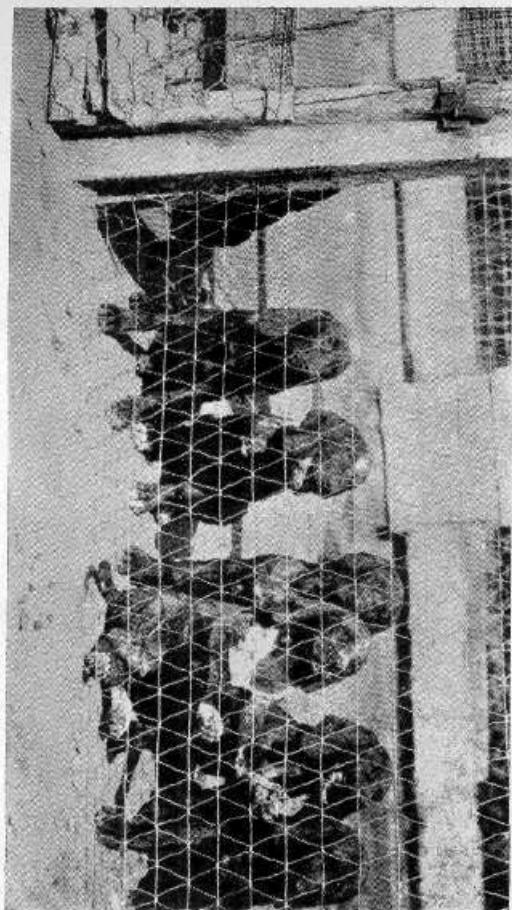
7.248
FELIX ENDRE

Köteles példány
FRANKLIN-TÁRSULAT

A VADÁSZ ÉS VIZSLÁJA

FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPEST

Bajnok és testvérei.

Kézikönyv
FRANKLIN-TÁRSULAT

A
VADÁSZ ÉS VIZSLÁJA

ÍRTA
FELIX ENDRE

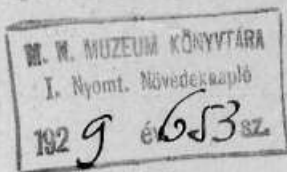

FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPEST

dec

67069 ~~7.248~~

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ELŐSZÓ.

A vizsla szoktatásáról a Nimród Vadászujság hasábjain írtam le gyakorlati eljárásomat. Jelen munkámban is rá fogok térni, de mielőtt belekezdenék, szükségesnek tartom, hogy a vizslával való vadásatról beszéljek, hogy annál értehetőbbé tegyem a szoktatás módozatait.

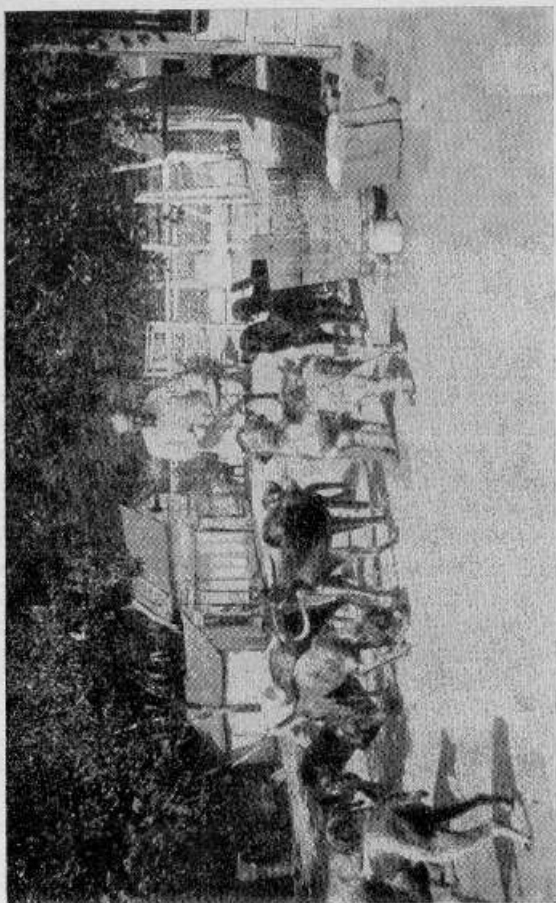
A fiatal vadászt az öreg vadász tanítja meg vadászni. A fiatal vizslás az öreg vizslástól sajátítja el azt a modort, melyet a vizslával való bánásmód megkíván. Minél jobb mestere volt a növendéknek, annál nagyobb élvezetet nyújt a vizslázás.

Én ezen könyvemet fiatal vizslásoknak írom, akik nem fogják rossz néven venni, hogy tapasztalataimat okulás céljából javukra feljegyzem. Azonban kérem az öreg vizslásokat is, hogy ők is vessenek bele egy pillantást. Nem okulás céljából, hanem azért, ha észreveszik munkámon, hogy rosszul nevelem a fiatalokat, — tegyenek velem úgy, mint azzal a fiatal vadással, aki az első nyulat lövi.

Ha azonban metódusomat jónak látják, intsek a kezükben levő fiatalságot arra, hogy kövessék példámat s akkor a vadászatban sok örömet fognak lelni, melyet vizslájuk fog fűszerezni bámulatos intelligenciájával, megbecsülhetetlen munkájával, sok kedvességével és még több szeretettel.

Móriczhida, 1929 július hó.

Felix Endre.

Vizsla-iskola.

A VIZSLA MUNKÁJA.

A vizsla munkája alatt azt a tevék nységet értjük, melyet a vizsla vadászat közben kifejt.

Az a munka, melyet a vizslától várunk, olyan legyen, hogy természetes tulajdonságainak és képességeinek megfelelően, ne haladja túl értelmi erejét. Tehát ne kívánjunk a vizslától olyan teljesítményt, melynek kivitelére talán még magunk is képtelenek vagyunk.

Az általános kívánság az, hogy a vizsla keresen (röviden vagy távol, ez teljesen a vadász egyéniségétől függ) a vadász előtt ; a vadat megállja ; lövésre, rebbenésre ne ugorják ; a lőtt vadat, illetve a sebzettet megkeresse és appor=

tírozza.

A vizslában megvan az a veleszületett képesség, hogy a fenti kívánságra ránevelhetjük. Nem szabad azt gondolni, hogy a vizsla felnőtt s minden nevelés és szoktatás nélkül pórásra veszem s kimegyek vele vadászni. A jó szülőktől származó vizsla fog keresni is, meg állni is, de nem a mi javunkra. Az ilyen neveletlen kutyával való vadászat bizony nem csoda, ha sok bosszúsággal és méreggel végződik.

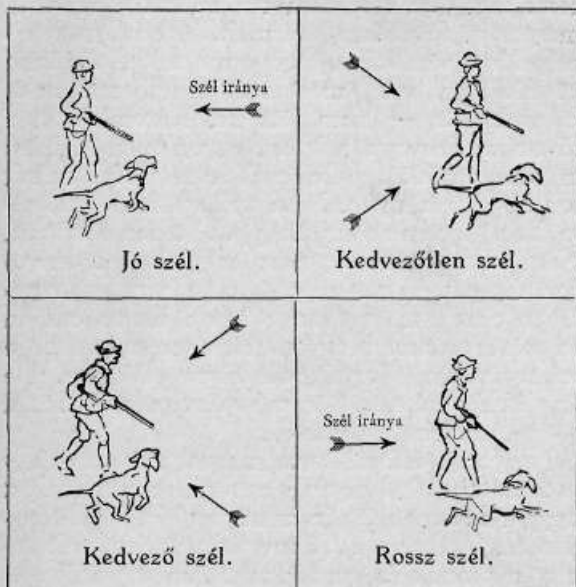
Tehát a vizslát elsősorban nevelni kell, azután

rá kell szoktatni azokra a tevékenységekre, melyeket tőle követelünk.

A vizsla munkájával szemben való követelések egyéniek. És néha túlmennek a határon. De sok esetben tapasztaljuk, hogy vannak vadászok, kiknek jó a vizslájuk, csak nem tudják, hogyan bánjanak vele, mert nincsenek tisztában a vizsla munkájával. Persze az ilyen kézben a vizsla csakhamar elromlik.

A vadászoknak legnagyobb része érzi azt, hogy a vizsla pótolhatatlan vadásztárs, azonban azzal, hogy milyen munkát kívánhatunk a vizslától s hogyan bánjunk vele, igen kevés vadász törődik. Azért találkozik az ember néha olyan érthetetlen és ellentétes kívánságokkal. Pl. van vadász, aki nem kíván mást a vizslájától, csak apportírozzon s a sebzettet megtalálja ; van, aki emberfölötti produkciókat kíván ; akad, ki olyanak szeretné a vizslát, hogy helyette gondolkodék és helyette vadásszon ; a másik sehogy sincs kibékülve azzal, miért nem keres az a kutya úgy, ahogyan ő azt elképzei? Némelyiknél az is baj, ha megy a vizsla a nyúl után, az is, ha nem megy. Szóval mindig a vizslában keresik a hibát, arra sohasem gondolnak : jó lenne tisztában lenni azzal, mit is kívánjunk a vizslától ; hogyan vadásszunk és bánjunk vele? Mit eredményez azután ez a közömbösség? Hogy a vadász és vizslája nem értik meg egymást s valósággal kölcsönös ellenségei lesznek egymásnak. Így születnek azután azok a panaszok és bajok, melyekkel olyan gyakran találkozunk. Pl. az egyik vadász panaszkodik, hogy vizslája beleszaladt a

fogolycsapatba s fölverte azt. Szidta a vizslát, mint a bokrot. Véletlenül szemtanuja voltam az egész jelenetnek s előre láttam, hogy így fog történni. Igen rossz széllel kerestetett a szegény, jó orrú vizslával az illető vadász. Halvány sejt

telme sem volt arról, ha a szél elfele fúj, nem lehet a vizslától tökéletes munkát követelni.

Egy másik vadász. Csapnivaló rossz lövő volt. Minden elhibázott foglyáért a kutyát okolta és verte. Az a szegény állat vagy röviden állt;

vagy messze állt ; vagy rosszul jelzett ; szóval a hibás mindig a vizsla volt.

Egy ismerősöm meghívott egy uradalomba foglászni. Az uradalmi fővadász híres volt kutyáiról. Én szerényen hallgattam. Ráteszi az uradalmi fővadász a vizslát egy sebzett fogoly csapájára. A vizsla nem azt az irányt követte, melyet a fővadász kiszemelt, istentelenül elcsépelte a vizslát s újra nyomra tette. A vizsla következetes volt, most már sípolhatott neki, kiáltozhatott, — nem jött be. Káromkodott a fővadász, fenyegette Misst agyonlövással. Miss mitsem törődött vele, csak levert fővel haladt tovább egy irányba. Nem tudtam megállni, rászóltam, legyen szíves, hagyja békében a kutyát. Nem tellett bele 2—3 perc, megglelte a szárnyazott foglyot. Tehát ez a fővadász nem volt tisztában azzal, mikor van a kutya biztos csapán és mikor nincs. Nagyon természetes, mikor a szárnyazottat elfogta, volt nagy gaudium. De az előbbi verés következményeivel nem számolt.

Így romlanak a vizslák.

Nagyon jó esetet láttam, mikor résztvettem egy vadászaton, ahol olyan vizsla dolgozott, melyet egypár hónap előtt én mint perfekt vizslát adtam át. (Az is volt.) Szomszédja voltam volt tanítványomnak és gazdájának. Amint vadászgáztunk, felkel egy nyúl. A vizsla gazdája odalő. Láttam a lövést, a nyúltól egy jó méterrel balra. A nyúl természetesen vígan ment tovább, mert a másik lövés még távolabb esett tőle. Alig dörögött el a második lövés, már hangzott a vadász szava : «alló apport!» Vagy 20 percig hajszolta

a kutya a nyulat, eredmény nélkül. Mikor visszatért, gazdája belerúgott — «nyomorult dög!» — mondja — «miért nem fogtad meg?!» Mondom nagy derültséggel : — mert az a nyúl egy szem sörétet sem kapott. — Fölkel egy másik nyúl, melyre lövés nem eshetett. A vizsla szó nélkül «*vesd el magad utána*». Majd szétpukkadt a gazdája, annyira ordítózott utána. A vizsla azonban adta a süketet.

Nagy panasszal fordul felém. — Cseppet sincs okod a panaszra. Az előbbi nyúl, mely után küldted, ugyanilyen egészséggel gyalogolt tovább, mint ez. S a kutya konzekvens : ha szabad az egyik nyulat hajszolnom, miért ne legyen szabad a másikat is?! Ilyen körülmények között ne csodálkozz azon, ha kutyád beugró és nyúlűző lesz. — A vizslával vadászó vadász legyen türelmes, másodsorban ne legyen kapzsi. És jegezzze meg azt : *A vizslával csak vízből appor-tíroztatunk, de szárazföldön* (ahol nem bokros, csahitos stb. a terep) *csak kerestetünk*.

Nem volt utolsó dolog az sem, mikor F. barátom beállít hozzám, hogy próbáljuk ki «Ripp» vizsláját (mert, sajna, mi magyarok nem tudunk vizsláinknak magyar nevet adni), most jött meg idomításról. Tényleg, Ripp igen szépen dolgozott, de lövésre egy ideig nem került semmi. A szomszéd területen is vadászott néhány polgárember. Amint ott az első lövés esett, a híres Ripp faképnél hagyott, nem törődött csappal-pappal, odarohant a lövés színhelyére s két órán keresztül, míg el nem mentem érte, a polgáremberekkel vadászott.

Ez a kutya, ha lövés történt, valósággal megbolondult. Mi ennek a magyarázata? A vadászok hiányos önuralma. Némelyik vadász azt képze-
zeli, amire rálő, azt el is találja, s talán puská-
ját ki sem lőtte, már az «apport» elhangzik. Így
lesz a kutya löbolond, tudatába megy : ha lőnek,
neki apportírozni kell s azért ugrik be.

Már most állapítsuk meg, mi legyen annak a
vadásznak, ki vizslával akar vadászni, első dolga?
Elsősorban megismerni a vizsla munkáját és csak
azután törekedni arra, hogyan is szoktassuk a
vizslát erre a munkára.

Mint előbb is említettem, a vizsla munkájával
szemben támasztott követeléseink eltérők. Lé-
nyegileg az eltérés nem nagy, mégis a különféle
követeléseknek nem írhattam külön-külön egy-
egy szoktató metódust, mert munkám nem
terjeszthettem ilyen hosszúra. Azonban nagyjá-
ból később rá fogok térni.

Állapodjunk meg abban, amilyen munkát az
igazi vizslások kultiválnak s amelyik a mai vizsla-
verseny követelményeinek is legjobban megfelel.

Talán legjobb lesz, ha leírom, hogy az igazi
vizslás milyennek képze-
li el a jó vizslát. (Ezek
rendszerint maguk képezik ki vizslájukat.)

Egy érdekes levelet közlök itt le, mely fényes
bizonyítékát adja egy igazi vizslás szakértelmé-
nek, s melyből okulhat az a vadász, ki mint kezdő
vizslázni akar.

A levél így hangzik :

«Kedves Bandikám! Egy nagyrabecsült föld-
birtokos barátomnak jogász fia, a Béla (külön-
ben ismered, találkoztál vele nálam) vizslás va-

dásznak csapna föl. Édesapja vásárolna részére
Tőled egy jó vizslát s e célból aug. 5-én a gyerek
hozzád utazna, hogy némi instrukciót adj neki
és kiválassza a vizslát.

Miután engem bízott meg, hogy a vizslát ki-
válasszam, de én nagy elfoglaltságom miatt nem

mehetnek, ha nem veszed rossz néven, megírom
kívánságaimat.

Tudod, mit értek én vizsla alatt? Az a vizsla,
ha én sípolok, feltétlenül jöjjön be. Ha én azt
mondom neki : *Panni oda be!* — az menjen be
a legsűrűbb bokrosba, nádasba, vízbe ; ugorjon
bele a legmélyebb árokba ... (és másszon föl

a torony tetejére — gondolom magamban). Ne menjen az tőlem 2—300 lépésre, hanem dolgozzék előttem. Kilengése jobbra is, balra is lehet tőlem 50—100 lépésre, de az orrom előtt ne legyen több 15—20 lépésnél. Tudod, ez az ideális keresés : — mikor én a kilengő vonalba értem, akkor kezdje meg a vizsla a másik vonalat.

Ha jó széllel szimatot kap, ne rohanjon neki, mint egy örült kopó ; hanem óvatosan dolgozza ki, hogy követni tudjam. A megállásnál legalább is addig tartson ki, míg én egy cigarettát el tudnék szívni. S mikor a vad felrebben vagy ki-perdül, droppoljon a gazember! Droppoljon, hogy beleszakadjon. A lövésnél meg se mukkanjon, mert az nem neki szólt, hanem a vadnak.

Tudod, pajtás, azt nem kívánom, hogy a dögre lőtt vadat elhozza. Azt majd fölveszem én vagy a hajtó. Azt azonban megkívánom, hogy a sebzetteket megkeresse és elhozza.

Még egyet : tudjon relációt tartani. Ha beküldöm egy kukoricásba, ne kelljen órákhosszáig sípolnom, míg onnan újra előkerül. Jusson eszébe annak a «dögnek», hogy én is ott vagyok.

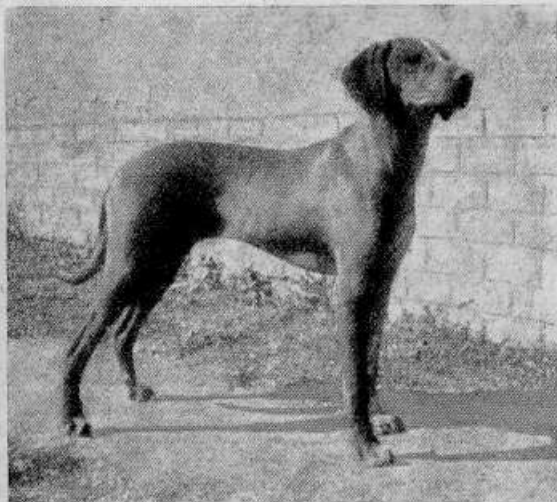
Bocsáss meg . . . stb. stb.» Aláírás.

A levélben kifejtett kívánságok elég érthetően megjelölik, mit követelhetünk a vizslától. Most annak a leírása van hátra, hogy milyen módon követeljük ezeket a kívánságokat, vagyis hogyan vadásszunk a vizslával?

Ha nem leszek unalmas, úgy ezt is gyakorlatilag fogom tárgyalni és folytatom a fentjelzett levél következményeit. Leírom, hogyan szerzett

Béla fiatal barátom instrukciót a vizslával való vadászatról. Azt hiszem, ezzel több szolgálatot teszek, mintha egy csomó száraz szabályt írnék.

*

A magyarvizsla jellegzetes alakja.

Tehát leveleink váltásának az lett a vége, hogy Béla barátom aug. 5-én reggel, az előre jelzett pontos időben megjelent. Szép, szélcsendes, tiszta nap volt, még a fa levele sem mozdult meg.

— Izzadni fogunk — mondom Bélának. — Nem baj! Ez már hozzátartozik a foglyászathoz. Legalább jobban tartanak majd ki.

Nem sokat teketóriáztunk, rövid kis reggeli után pórázra csatolom dr. W. S. dánosi föld= birtokos kis Tipp=jét, mely akkor nálam volt iskolába, s útnak indultunk.

Mielőtt elindultunk volna, tudtára adtam Bélának, hogy kész vizsláim nincsenek. Két eladó van, azok csak félig készek, azokból kell választania s majd továbbképzni.

Béla nagyot nézett rám s szabadkozott, hogy ő nem ért a vizsla kiképzéséhez. De biztatólag nyugtattam, hogy majd beletanul.

Meghagytam, hogy a két növendékvizslát a Gyula gyerek, ha majd ebédünket kihozza, hozza magával.

TIPP VADÁSZIK, BÉLA TANUL.

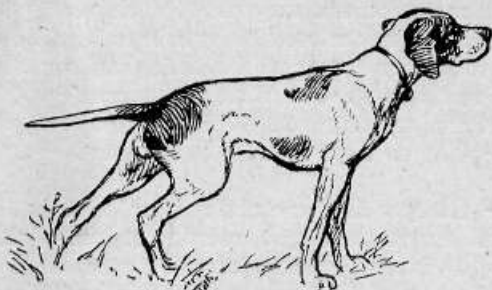
Utunk a Marcal és Rába közötti elterülő 3—400 holdas rétre vezetett, melybe a partok mentén elterülő kukoricásokból néhány gyerek=kel vagy 10—15 csapat foglyot verettem be.

Megkezdődött a nagy élvezet, melyhez lelkemből kívánok hasonlót olyan vadászoknak, kiknek kutájuk minden lövésre beugrik s űzi a vadat.

— Előre, Tipp! — kiadom a jelszót.

A kis Tipp a jelszóra mint a golyó, úgy gurult ki mellőlem vagy 12 lépés távolságra elém s ott frontot változtatva, megkezdte jobbra=balra kilengéseit. Ha nyomában kiszáradt volna a sarjú, csupa mélyen kígyózó gyalogút jelezte volna mozgásának útját, amely mozgás tele volt

ambícióval, érdeklődéssel, mérsékelt szenvedéllyel, nagyfokú élvezettel és nyugodt gyorsasággal. Csupa élet volt. Farka úgy járt, mint egy motolla; minden kitérése bizonyos megfontolás jellegét viselte magán; orrát féltedig a földre szegezte, hol meg magasra emelte; — itt kapott egy kis szimatot, ott kapott egy kis szimatot, ami irányából kizökkentette, de eredmény híján

Tipp szimatot kap.

ismét követte azt az irányt, melyet megszokott. Kezdetben neki-nekihevesedett, én azonban rövid sípjellel ledroppoltattam néhányszor, hogy megnyugodjék. Részben azért is, tudomása legyen az én jelenlétemről is.

Egyszerre a kis Tipp a gyors mozgást hirtelen abbahagyja, fölemeli fejét s óvatosan lép kettőt-hármat előre. Óvatossága mindjobban meglassítja mozdulatát, míg egyszerre egész merevvé válik a kutya. Teste megnyúlik, egyik mellső lábát fölemeli, nyakát kinyújtja s tekintete egy

pontra mered. Többet egy porcikája sem rendült meg, csak kurtított farka remeg, mint a megpendített bögőhúr. Ennek a látványnak a gyönyörűsége és a kilátásba helyezett remények a vadászban izgatóan kellemes, édes vágyakat gerjesztenek. Ezeket éreztük mi is.

— No, Béla, ott a fogoly! — mondom. Barátom odamegy. — Taposd ki! — szólok rá.

— Kitaposni foglyot?! — kiált vissza. — Még ezt sem hallottam. Hogyan tapossam? Így? — És kezdi a nyomtató ló hivatalát imitálni. Közben fölrebben a csapat fogoly, Béla barátom elég jó lövő volt, duplájára kettő kiesett. Én csak egy lövést tehettem, arra is esett. Tipike szépen droppolt.

— Hát ez a kutya nem apportíroz? — kérdi Béla.

— De igen. Hanem azt, amit mi fölvehetünk, sohasem apportírozassuk, mert a kutya megszokja, hogy lövés után mindig apportíroznia kell s így válik beugróvá és löbolonddá — felelem Bélának.

— Hát minek az a kutya?

— Azért, hogy álljon és keressen, meg hogy a sebzettet megtalálja s elhozza.

Bélá fejét csóválta. Jól esett volna neki, ha a kutya helyette keresgél, viszont, ha nem esett volna fogoly, bosszankodott volna, hogy a kutya a lövésre beugrik s össze-vissza bitangol ész nélkül mindent, hogy apportírozhasson. Mert a vizsla ilyen apportőr=szenvedélyeknél minden számítás nélkül valósággal őrjöng, hogy behozhassa a vadat. Ilyenkor fölver mindent, mert nem a kutatási vágy hajtja, hanem a bírhatnámság szenvedélye.

Keressük a foglyokat a nagy fűben s csak egyet találtunk meg. Tipp még mindig előbbi helyén hasalt. Mikor láttam, hogy hasztalan keressük, odaszólok fiatal barátomnak: — látod, most jön a kutya!

Odahívom Tippet. — Keresd meg Tipikém! — Egypár kilengés jobbra, balra, egyszerre csak Tipp megindul lassú, ringó lépésekkel egy irányba. — Ez a fogoly szárnyazott. Maradj te itt a lövés helyén, én megyek a kutya után. — Alig megyek 15—20 lépést, Tipp áll. Tudtam pozitív, hogy nem a sebzettet állja. Kitaposom, tényleg felrepül egy szóló fogoly. Lelövöm, föl is veszem. A megindult irány felé intve, Tippet keresni küldöm tovább. Nemsokára látom, Tipp nagyot ugrik s a menekülő fogoly veti magát föl a levegőbe. De Tipp már nem engedi a földre visszaesni, a levegőben kapta el s nagy diadallal hozta be. Megdicsértem.

Igen ám! Három foglyunk megkerült, de hol a negyedik?

Barátom az első lövés helyén állt. Odavezetem Tippet s kerestetek vele. 10 mp múlva megkerült a másik fogoly is, mely dermedten feküdt egy sűrű fűcsoport alatt, de Tipp orra élesebb volt, mint a mi szemünk s azért találta meg ő és nem mi.

— Nem rossz kutya — mondja barátom.

— Nem az — felelem én közömbösen. S továbbmentünk.

A fölkelt foglyok szimatja kissé izgatottá tette Tippet, de én rápisszentettem s irányt változtattam keresésében. Ismét állt egy szóló foglyot, mely dőgre esett. Megtaláltuk, nem apportíroz=

tattuk. Így kelt fel még vagy 4 drb, melyek közül egyet szárnyasztunk s azt az előbbi módon megtalálta. Azután fölkel még néhány csapat, melyekből többet lőttünk. Volt köztük szárnyazott is, de nem veszett el egy sem.

A vizsla foglyot áll.

Elértünk vadásztatva a Marcal partjáig, melynek túlsó partján egy igen sűrű csalamádétábla terült el. A kutya egy előttünk álló fűzfabokor= nak igen erősen húzott.

— Azt hiszem, fácán lesz — szólok Bélá= nak. Tipp mereven megállt. Közelebb megyek, fácánra számítva teljes készületlenséggel, — egy= szerre fölrepül egy csapat fogoly. Én a fűzbo=

s részben a készületlenség miatt nem tudtam löni, de B... duplázott s egyik foglya a Marcalba, a másik a túloldali csalamádéba esett. B... jelezte, hogy a csalamádéba esett szárnjazott.

Tipp egyiket sem látta leesni. A vadászatnak ez a része ránézve úgysem volt izgató. Az élvezet itt már a vadászé. A kilőtt patronokból rendszerint zsebrerakok néhányat, mert szükség lehet rá. Ilyen kilőtt patronot dobtam az úszó fogoly felé, mikor Tippet odahívtam s kiadtam a hangjelet: «apport!» Tipp gondolkodás nélkül ugrott a vízbe s hozta a foglyot.

— De mi lesz a másikkal? — kérdi B...

— Hát az lesz, hogy azt is elhozza. — Le mentem a Marcal partjára, fölmarkoltam egy csomó sarat, abból labdát gyúrtam.

— Hová esett a fogoly? — kérdem.

— Majdnem a szélére — feleli B...

Áthajítom a sárgolyót s odaszólok Tippnek: — Keresd meg Tipikém! — Tipp átúszt a Marcalt, belevetette magát a csalamádéba, semmit sem láttunk belőle, csak néha-néha, itt-ott egy ringó csalamádéfoltot s ilyenkor ujjongva talál-gattuk: «nyomon van» (!?). Nem zavartam munkájában. Ha a kutyát nyomra tesszük, sose avatkozzunk munkájába. Ki kell várni, míg a csapát jól felveszi s kidolgozza. Mi is kivártuk, meg is volt az eredmény, mert Tipp egyszerre a csalamádé másik végéről előbujt, szájában a fogollyal. Szépen átúszt a Marcalt, vigyázva zsákmányára, melyet élve nyujtott át.

Úgy fél tizenegy lehetett. A Marcal partján

egy terebélyes fűzfa árnyékából csalogatón pomázott felénk egy jókora darab gyeppázsit. Engedtünk a csalogatásnak. Miután az árnyékban foglyainkat szétrakosgattuk, leheveredtünk a pázsitra. Tipp a foglyok mellé hasalt, okos szemét ránk meresztette és hallgatta, — mit beszélünk róla.

— No, gyerek, mit szólnsz a kutyához?

— Jó, jó . . . csak egyet nem értek: miért kellett taposnom és miért kellett a lelőtt foglyokat nekem apportírozni?

— Nagyon belefáradtál? — kérdem.

— Nem.

— No látod. Hallgass ide! Ha nem mi taposuk ki a vadat, hanem a kutyával veretjük fel, vagyis beugratjuk, csak a legritkább esetben érhetjük el, hogy a kutya a fölvert vadat ne kövesse. Tehát megszokja a vadűzést.

Tegyük fel, a vizslát rá bírom szoktatni arra, hogy az általa fölvert vad rebbenésére vagy ki-perdülésére ledroppoljon . . . Akkor ott kísért a másik hiba, mely feltétlenül bekövetkezik. Ez pedig a következő: a vizslának, mikor a vadat állja, okvetlenül vágyai keletkeznek, melyek nem lehetnek mások, mint megfogni a vadat. Ezek a vágyak nem alakulhatnak ki olyan mértékben annál a kutyánál, amelyik nem maga veri fel a vadat; mint az olyannál, amelyik maga veri fel. Mást szokik meg az egyik is, mást a másik is.

Már most, ha a fölverő vizsla távol áll a vadástól, a folytonosan fejlődő vágyak olyan ingert keltenek benne, melynek ellenállni nem tud, s fölveri a vadat, mielőtt a vadász odaért

volna. Csak ritka esetben nem vadúzó a fölverő vizsla.

Van azután a fölverésnek még más hátránya is. Erősebb, jó széllel a jó orrú vizsla messze állja a vadat. Ilyenkor a beugratásnál messze is veri fel. A futó foglyok után pedig valósággal fut.

Igen sok esetben a felverő vizsla a tojáson ülő szárnyast s a fiatal, meghúzódtott foglyot, nyulat el is fogja. Már pedig ez nem vadászias, nem ez a vizsla kötelessége.

— Most már a felverés hátrányaival tisztában vagyok. De mik az előnyei a taposásnak? — kérdi fiatal barátom.

— Mik? Majd meghallod. Legnagyobb előnye a nyugodt viselkedésre való készítés. Annak a vizslának tudatába megy, hogy a megállás után, a rebbenéskor vagy nyúlperdüléskor — a hasalj következik. Vágjai nem fognak olyan ingereket kelteni, mint a felverő vizslánál. Különben a taposás előnyeiről még talán ma alig kalmad lesz gyakorlatban meggyőződni.

— Igen, de a vizsla biztosan tudja a meghúzódtott vad helyét és vackát, tehát a felverő vizsla biztosan ugrik. Mi pedig sokszor percekig taposunk — veti közbe B...

— Majd ha vizslával fogsz vadászni, — mondom — más véleményed lesz a taposásról. Éppen úgy sorozod majd az élvezetek közé, mint mikor őzbakra cserkészni mégy.

Úgy-e, azt kérdenéd: mi élvezet lehet a taposásban? — Kevés vadásznak nem sok, de sok vadásznak elég.

Mikor a vizsla megnyúlva, mereven áll; sze-

mével úgyszólván leszögezi azt a vadat, már maga ez a kép is izgatóan gyönyörű. És Te megközelítéd a vizslát, az meg sem mozdul. Elkezdesz gondolkodni, vajjon mi lehet: nyúl=e vagy fogoly? Talán egyik sem. Lehet, hogy fürj, lehet, hogy fácán. Kezdesz élvezettel töprengeni, mint az a hazard kártyás, aki huszonegyezés közben megteszi a bankot s a kártyákat egymásra fektetve gusztálja percekig. Miért lenne az utóbbi töprengés — hogy király=e vagy ász? — nagyobb élvezet, mint a vadász kétkedése a biztos vad előtt, melyről csak azt nem tudja — hogy fogoly=e vagy nyúl? Ebből kifolyólag következik a másik kellemesen izgató élvezet, mely minden közönséges halandóban megvan, a kíváncsiság. Ezt a kíváncsiságot azonban nem lehet összehasonlítani a vénasszonyok kíváncsiságával. Látni, mi az? A vizsla még mindig egy pontra szegi tekintetét s te elejébe kerültél... Nézed azt a pontot, nem látsz semmit... Mikor közelebb és közelebb lépsz, szíved elkezdi erősebben verni; vágyaidat a kíváncsiság fölcsigázta s alig várod... mi lesz... Egyszerre csak nagy szárnycsattogás, dürrögés s egy gyönyörű fácánkakas emelkedik fejed fölé.

A kellemes csalódás, mert te fürjet vártál, annyira extázisba hoz, hogy...

— Hogy elhibázom a kakast — veti közbe izgatottan Béla.

— Nem, fiam. Megsimogatod és megdicséred a droppoló vizslát s a fácánkakasra nem lösz, mert még tilalom van rá.

Nagyot nézett rám a tanonc, hogy fölcsigázott

figyelmét ilyen regulával zártam le. Azután folytatom : — Tudod, a vizslának is kijár a szép szó, a dicséret, meg a becézés. Beszélgetni kell vele, mert csak így fog megérteni.

— Hát bátyám is szokott Tippel beszélgetni? — kérdi meglepődötten.

— De szoktam ám! Különösen, ha magam vagyok. Megosztom vele minden falatom és minden gondolatom. Meg is érdemli. Hisz ő a vadászatnál legönzetlenebb, legönfeláldozóbb pajtásom. Úgy-e, Tipikém?

Tipp megértette hangomat, felkelt hasaló helyzetéből, boldogan jött hozzám, hogy okos fején végigsimítsak. Ez az ő fizetése, amit többre becsül, mint az a hajtó a 100 pengőt, kinek ügységét ilyen bőkezűen honorálták.

— Jó kis kutya vagy, Tipikém! Feküdj melém, tedd a fejedet az ölembe. Így ni! — Tipp fejét ölembe téve, végignyújtózkodott a gyep-pázsiton, kéjes boldogsággal csóváltatta kurta farkát.

— El tudod-e azt a boldogságot képzelni, melyet most ezt a kutya érez? — kérdem Bélától.

— Hát jól esik neki — mormolja kurtán.

— Nem hogy jól esik neki, hanem végtelen boldog. Igen nagy szívfájdalmai lennének, ha durván elzavarnám.

— Úgy teszel bátyám, mintha a kutya eszével gondolkoznál — csipked gúnnyal a fiatal vadász.

— Bizony, majdnem úgy van. Csak az tud a kutyaival bánni, akinek érzéke van hozzá, vagy jobban mondva : aki bele tudja magát élni a kutya érzelmi világába. Különben majd erről

még diskurálgatunk. Most pedig menjünk tovább. Vadászni ugyan már nem fogunk, elég foglyunk van. Hagyjunk máskorra is. Ellenben tanulmányozzuk Tipp munkáját, hogy tiszta képet szerezzen a vizslával való vadászatról. Egy óra múlva itt lesz a kis inasom az ebéddel, no meg a Bajnokkal és a Linkával.

Föltápaszkodtunk. Tipp vígan körülugrált, csak Béla vágott szomorú ábrázatot, hogy a lövöldözés után pontot tettem. A fiatalokat, ha a lőház elfogja, megfélemedkeznek a kíméletről. No, meg Béla még nem ismerte azt az élvezetet, melyet a vizsla lövöldözés nélkül is szerezni tud.

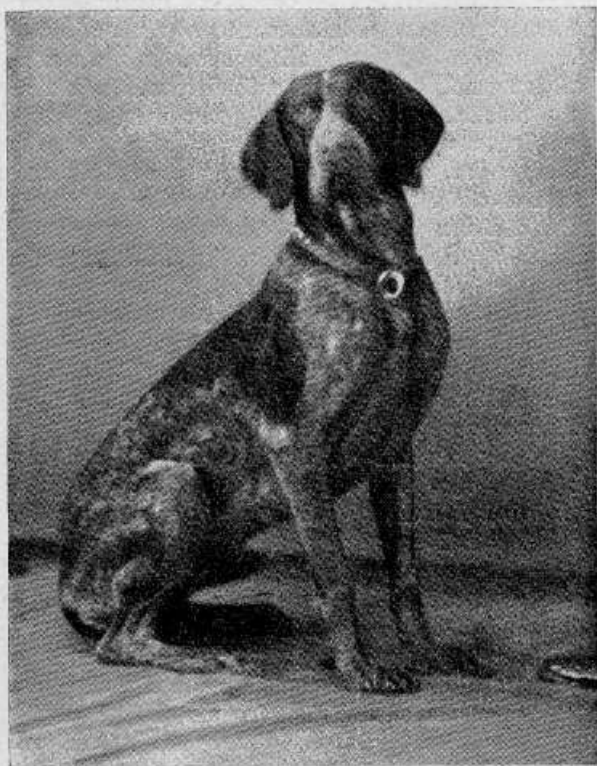
Nekivágtunk egy nagy krumplitáblának. Puskámat megtöltöm.

— Hát töltsünk? — kérdi Béla.

— Lehet, — mondom — esetleg valami ragadozó kerül cső elé. Én úgyis vaktöltéseket raktam puskámba.

Béla közvetlen mellettem ment. Tippet előre küldöm keresni. Szépen végezte kilengéseit. Közben, mikor a szomszéd kukoricatáblába ment volna, rápíszentettem s ellenkező irányba intettem. Tipp minden ellenkezés nélkül teljesítette kívánságomat. Egyszerre nagyon meggyorsította mozgását, kissé idegeskedett. Reggeli szimatot vehetett föl. Rövid sípjelre ledroppoltattam s más irányba küldtem. Tudtam, hogy régebbi szimat, mert Tipp a friss szimatnál óvatos. (Ez a viselkedés a vizsláknál különböző, tehát jól meg kell figyelni.)

— Látod ezt a gyönyörű munkát? Jobbra, balra 40—50 lépésre kileng tőlem, amilyen szé-

Hallgatja, mit beszélnek róla.

les a krumplitábla. Ha szélesebb lenne, szélesebbre engedném. Egy talpalatnyi helyet sem hagy keresetlen... Most azért pisszentettem rá, mert a kukoricába akart menni s nincs szükségem arra, hogy azt is fölkeresse. Ha rápisszenetek, azonnal fordul ellenkező irányba. Így alakul ki a stílusa. A kutyát mindig szemmel kell tartani, munkáját figyelni, így nem romlik el. Ha tőlem előre, egyenes irányban akarna dolgozni, azonnal rá kell pisszenteni s más irányba inteni. Az ő iránya tőlem csak jobbra és balra lehet, előre soha. Legfeljebb azon esetben, ha húz valamire vagy csapát dolgoz ki. Ellenkező esetben rögtön változtassuk irányát s ne engedjük, hogy pl. egy barázdán egyenes irányban végigfusson.

— Látod, ott egy kis lapos gazos, túl van 50 lépésen, de beleküldöm.

Intek Tippnek «előre=előre!» Tipp mintha átlátott volna kívánságomon, belegaloppíroz a gazosba. Abban a pillanatban kiperdül egy nyúl. Béla kétkedőleg néz rám:

— Úgy=e, meg kellene most csapni, hogy nem állta a nyulat? — mondja.

— Nézd a drága! Láttára még most is dropol. Ja, barátom, a nyúlmegeállás még kritikus probléma. Különösen az augusztusi hőségben d. e. 11—12 óra között. De máskor is. Van nyúl, amelyik terjeszt szimatot, van, amelyik nem terjeszt. Különben igen jó cikket írt erről Dobodith a Nimródban, majd olvasd el. Éppen azért nem szabad pálcát törni a vizsla fölött, ha nem mindenkor állja a nyulat.

Tippet hosszú sípjellel behívom s tovább küldöm keresni. Alig fordul kettőt-hármát, meren áll. Leveszem vállamról puskámat, észreveszem, hogy Tippnek közvetlen az orra előtt gubbaszt egy jókora südő nyúl. Erősen pislogott a vizsla merev szemei közé. Odahívom Bélát, hogy lássa ezt a szép jelenetet. Nézze az életéért remegő nyúlnak az önbizalmát s nézze a vizslának önmegtagadó képességét. Egyikben a vágy, másikon a félelem s a kettő között alig egy méter távolság. Milyen érzés uralhatja egyiket is, másikat is?! Az a harmadik, ki ezt nézi, ezzel keveset törődik. Ő csak vadászati szempontból ítéli meg a kritikus helyzetet s csak az élvezet nyoma látszik megelegedett arcán.

Rákiáltok Tippet: «dropp!» Abban a pillanatban kiperdül a nyúl, ráfogom a puskám s mind a két vakpatront kilövöm. Tipp ahhoz volt szoktatva, hogy ez a mulatság már az enyém. A lövés az ő számára nem jelentett mást, mint hogy droppoljon.

Megszűnt a nyúl félelme, elmúlt Tippnek is a vágya, magamhoz hívtam, megsimogattam s újra előreküldtem. Tipp tovább dolgozott, mintha misem történt volna, kereste vágyának kielégítését s azt, miként szerezhet nekem újabb élvezetet.

— Ha vizslád lesz, öcsém, te is így cselekedj az augusztusi foglyászat idején. Ilyenkor szoktathatjuk legjobban a vizslát a nyúltságához és hogy a lövésre közömbös legyen.

Egy fürjceskét állt Tipp s mikor kitapostam, nem tettem lövést. Tipp a rebbenésre droppolt.

Talán föl sem tűnt neki, hogy lövés nem történt. Hisz ő megszokta, hogy ezzel befejezte kötelességét s a lövés ránézve nem jelent semmit.

Megint előreküldöm. Rövid munka után áll. — No, gyerek, taposd ki! Most már láttad, hogyan kell. Ejnye! Úgy teszel, mintha káposztát taposnál. Nézd! Így kell a vadat kitaposni: az ember kissé oldalt kerül s ha lehet, lassan, óvatosan szembemegy a kutyával. Miért? Mert ha netán kedve kerekedne a vizslának a vad után iramodni, szembe vagy oldalt találja magát velem, s így jobban tudom fékezni, mintha tőlem elfutna. Még más előnye is van: *sok esetben a vad kikelésének is irányt adhatok*. Tegyük fel, innen balról egy sűrű csalamádé van. Ha a nyúl abba beleveti magát, lövés nélkül szabadul. Tehát mit teszek? A csalamádé felől kerülök s talán irányát megváltoztathatom.

Alig hogy ezt kimondom, Tipp ledroppol. Előrenézek, hát látom, hogy egy ökölnyi nyúl fut vagy 30 lépésnyire tőlem a barázdában. — Nőjj nagyra! — gondoltam.

Nem messze onnan Tipp újra áll, de nem szilárdan. Meg is indul óvatosan, hosszúra nyúlt testtel, egyet-kettőt lép vigyázva, nehogy egy rögöt is kimozdítson helyéből, s megint áll. De még mindig nem szilárd az állása. Újra az előbbi módon kilép.

— Foglyok futnak előttünk — mondom Bélának. — Látod, ott mennek, ni! Balra, a kukoricába tartanak.

Tipp azonban élénkebb mozdulatokkal jobbra vette útját.

— Bolond kutya! Hisz a foglyok balra tartanak! — jegyzi meg B...

Közbe Tipp szilárdan áll.

— Ez nyilván egy gyengébb idegzetű fiatal fogoly, mely félelmében különvált a csapattól. No, Béla, ha szabályszerűen kitaposod, lelőheted — szólok Bélának.

Több sem kellett neki. Lekapja válláról a puskát és kétkedve kérdi: — De hátha a kutya nem áll addig?

— Bátran elszívhatsz még egy cigarettát is, meg fog várni.

Ez a válaszom megnyugtatta Bélát s balról kerülve, akárcsak én lettem volna, lassan *pszt*, *pszt*-tel csitítgatva a kutyát, szembe akar vele kerülni. Alig volt a kutya 2—3 lépéssel mögötte, a szóló fogoly felrebben s tőle el, a csapattal ellenkező irányba repült. Nagyon szépen *pasz*-szíózott vele, jól kiengedte s azután lőtte le. A fogoly egy lucernába esett.

Odakiált Béla: — Ezt is nekem kell apportírozni? — Tipp még mindig ott droppolt s kájjánul tekintgetett felém.

— Ez volna a regula — kiáltom vissza. — De miután be akarom bizonyítani, hogy Tipp erre is képes, elhozzatom vele.

Odamegyek a hasaló vizslához, végigsimítok fején s a leesett fogoly felé intek: — keresd meg, kis kutyám! — Tipp egyenesen a leesett helyére ment, fölvette és hozta.

— Most egy kérdésem lenne, Béla öcsém! Véletlenül mentél-e balról, vagy előre megfontolt szándékkal?

— Előre megfontolt szándékkal — feleli önérzetesen B... — Így gondolkoztam: ha jobbról megyek, a fogoly esetleg a csapat után fut a kukoricába vagy visszarepül s akkor bátyám miatt nem löhetek; balról minden körülmény között nagyobb eshetőségét láttam a jó kelésnek és a jó lövésnek.

Pacsit adtam Bélának. — Jól van, öcsém! Vizslás és vadász lesz belőled. — Ebben a szóbeli avatásban Tipike is részt akart venni s a lőtt fogollyal Béla elé ült, hogy vegye át jól megérdemlett jutalmát. (Ugyanis a beszélgetés alatt megúnta fogollyal a szájában annyi ideig ücsörögni, más úton próbálkozott terhéől szabadulni.)

Most azután elmentünk a kukoricás végére, hogy a másik oldalán lefelé haladva azt is megvadásszuk. Teljes szélcsend volt, nyugodtan vadászhatunk visszafelé is.

Tipp bement a kukoricába s valamivel lassúbb tempóban, de a rendes cik-cak vonalban bejárta. Időközönként ki-kijött a szélére s ránk tekintett.

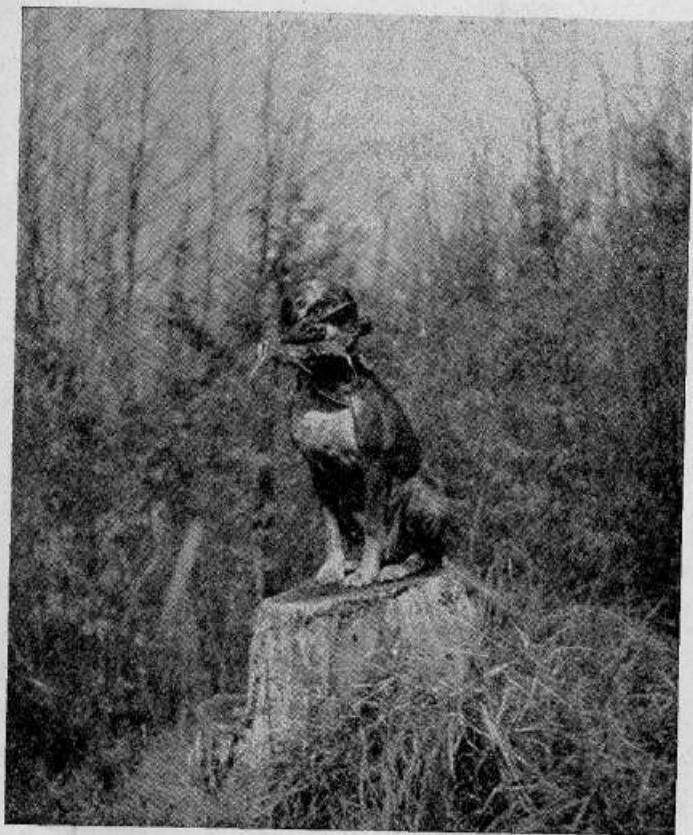
— Nini, ez a kutya ellenőriz minket — jegyzi meg B...

— Nem — mondom. — Ahhoz nincs joga. Ő csak a relációt tartja szépen.

— Hát hogy tudja, hogy neki relációt kell tartani?

— Rászoktattam. Majd elmondom, hogyan. Csak vigyázz, mert nézd... Tipp húzza az előbbi foglyokat és ezekből is szabad kettőt ki-lőnöd.

Volt öröm. De majdnem szomorúsággá vált,

Fényképező gép előtt.

mikor B...nek eszébe jut az az ominózus kitaposás. Meg is kérdezte: — Hát ezeket hogyan tapossam ki?

— Látod! aki vizslás akar lenni, annak ilyen dolgokat meg kell tanulnia. Ilyenkor az ember megfigyeli, milyen irányban áll a kutya. Ha tőlem el felé áll és ha a másik oldalon nincs puskás, legajánlatosabb kitaposni. Ha azon oldal felé áll, merre én megyek, akkor lassan előremegyek, a foglyok tőlem úgyis fölrebbennek. Ha pedig középirányba áll, akkor nézem a kutya tekintetét, milyen messze lehetnek a foglyok és előre megyek. Ha a kutya nem mozog, a foglyok megültek. Ha húzni kezd, futnak. Ha megültek, a kakas figyeli a vizslát, s mihelyt a vizsla mozdulatot tesz, fölrebben és a csapat követi. Tehát rákiáltok a vizslára: «dropp». A vizsla ledroppol. Ha ettől a mozdulattól nem rebbennének a foglyok, a vizslát előreküldjük s fölveri. Mikor a vizslát állás közben droppoltatjuk, utána sokkal könnyebben diszponálhatunk vele, mert a vágy, mely eddig bilincsekben tartotta, elvesztette erős hatását s a vizsla nincs annyira uralma alatt, így hát más is rendelkezhetik vele. Nyugodtan merem előreküldeni, mert ha a foglyok felrebbennek, úgyis droppolni fog, míg be nem sípolom. Legideálisabb azonban a vizslát nem küldeni kukoricába, hanem hajtókkal veretni fel a foglyot. A vizslát kukoricásokban csak arra használni, hogy az elveszettet, a sebzettet megkeresse. Sokszor nem látjuk, hol áll, sípolunk rá s a vadat fölveri. Legtöbb esetben a beugrás, a nyúlózás ennek a vadászatnak rovására irandó

s a vizslák 50 %-a a kukoricázásban romlik el.

Tipp még mindig húzott, de most már nagy óvatossággal s közben-közben megállt. Egy ízben hosszabb ideig állt, már majdnem az előbbi módon droppoltatni akartam, mikor egyszerre idegesen és röviden ide-oda keresni indul. A kukoricából a mi irányunkban vagy 30—40 lépésnyire kifelé tartva, annak szélén szilárdan megáll s tekintete a muhartábla közepére mered.

— Ott vannak a foglyok! — szólok.

— Hát ezekre hogyan menjek? — kérdi.

— Egyenesen le a muhartáblán, hogy lehetőleg a szembenfekvő rétre menjenek. — Úgy is történt. A foglyok szépen keltek, kettő közülök dőgre esett, Béla be is apportírozta azon fenyegetések között: ha dőgre lőtt foglyait nem fogja saját maga fölszedni, többet nem lőhet. Sietett is fölkapkodni őket, én pedig besípoltam a droppoló Tippet, megdícsértem, megsimogattam.

Miután láttam, hogy kis inasom hozza az ebédet s a két növendékkutyát, egy jó árnyékos fát választva, annak tartottunk. Tippet magam mellé rendelve, úgy folytattuk utunkat.

Útközben azt kérdi B...: — Magától droppol Tipp, vagy úgy tanítottad rá, bátyám?

— Nem tanítottam én, öcsém, hanem úgy szoktattam rá.

— Hogyan? — kérdezi meglepetve.

— Majd erről is később beszélgetünk. Most pedig útközben elmondom, hogyan szoktattam Tippet a relációtartáshoz:

Mi, vadászok, reláció alatt azt értjük, mikor a vizsla keresés közben betartja azt a távolságot, melyet tőle követelünk. Ezt a távolságot ő maga ellenőrzi is. Bármily magas bokrosban, csalamádéban dolgozzék, ki=kijön megnézni a vadászt. Magas csalamádéban vagy gazosban helyel=közzel föláll két hátulsó lábára s úgy les gazdája után. A keresés közben betartott távolságról, mely alapjában véve a stílust képezi, majd annak idején fogok beszélni. Most azt mondom el, hogyan szokta meg Tipi, hogy a csalamádéban kétlábra állva lessen s a kukoricából kijöjjön meg=megtekinteni, követem=e?

Hát, kérlek szépen, aratás előtt, mikor Tipit vadra vezetgettem, foglyokat csak estefelé vagy kora reggel lehetett találni, azokat is a dűlőuta=kon. Egy ilyen séta közben Tipi valami koráb=ban elgyalogolt fogolycsapat után dolgozott s megfélemedezett a relációról, vagyis a megengedett távolságról. *No, megállj, gonosz! Ha te így, én meg úgy.* Mikor bevetette magát egy rozstáb=lába, hogy szenvedélyeinek poharát fenékig ürítse, én az út másik oldalán elterülő búza=táblában elfeküdtem.

Tippnek egy idő múlva valószínűleg én is eszébe juthattam s kijött az útra megnézni. Azon=ban igen nagy volt a rémülete, mikor engem sehol sem látott. Kezdetben kétségbeesetten tekint=gett jobbra és balra; hátra; megint előre; sőt az égre is; azután, mint aki mindenét elvesz=tette, — megfélemedkezve az örömről, vágyról, kéjről, szenvedélyről — rohant vissza az úton. Én hagytam elfutni mellettem.

Egy darabig még élhetett benne a remény, de csakhamar megállította a csalódás.

Nincs! — gondolhatta kétségbeesésében. Hirtelen megállt, révedezve tekintgetett jobbra-balra, közben megfújta a sípot. Ez a hang kétségbeesett gondolatait rendbeszedte, boldog tudattal rohant vissza, én azonban nem bujtam elő. A sípot csak azért fújta meg, hogy sejtse jelenlétemet. Ismét elfutott mellettem egy jó darabon, de megint csak nem látott. Most már nem vesztette el lélekjelenlétét, valószínűleg meg volt győződve arról, hogy messze nem lehetek. Látni azonban nem látott. Nem maradt számára más hátra, mint igénybevenni szimatolóképességét s rám akadt.

Azt az örömet, ami Tippet uralta, csak egy kutya tudja átélni és jelekkel bizonyítani.

— Úgy-e, csúnya, megbűnhödtél? — kérdem. De ő nem tudott felelni, csak kezemfejét nyaldosta.

Ezt az eljárást még aznap vagy ötször-hatszor megismételtem és célomat még aznap elértem. Tipp a magas gabonában kétlábra állva mérte a távolságot és figyelt engem. A bujósdinak ezt a nemét azután is megismételtem gyakorlatozásaink közben, hol egy fa mögé, hol egy kazal vagy bokor mögé, vagy egy árokba bujtam. Addig gyakoroltam, míg Tipp meg nem szokta a relációt. Most már nem szükséges gyakorolni, a szokás természetévé vált. Kis fáradság volt az egész, tele élvezettel, s az eredmény — láthatod, milyen értéket képvisel.

Elértünk a megbeszélrt fához, hova kis inasom

is 2—3 perc mulva odadöcögött az ebéddel, Bajnokkal, Linkával, a két növendékkel.

A két növendékvizsla a viszontlátás örömeitől majd leszedte a gúnyát rólam, de lecsitítotam s az árnyékos rész egyik sarkában elfektetem mind a hármat.

Kipakoltam az elemózsiát s hozzáláltunk az evéshez. A négy vizsla fejét sem emelte fel, mintha a kirántott csirke (faluhelyen vendég el sem képzelhető ilyen hitvány étel nélkül) még arra sem lenne méltó, hogy a «kutya ráhederítsen». Fel is tűnt Bélának a dolog s úgy a tréfa hangján megjegyezte: — Ezek úgy látszik jobbat ehetek otthon, mert még a szaga sem ingerli egyiket sem.

— Dehogy nem! — vágom vissza nem kis derűtséggel. — Tedd csak pl. Linka elé ezt a tál csirkét... megmarad-e neki még csak a szaga is? Jó lesz, ha a gyerek a tálat haza tudja vinni!

— Hát hogy van az, hogy mégis ily nyugodtak?

— Ja, barátom, a nevelés! Soh'sem árt egy kis kínérzet, mikor nekünk nem kedvező cselekedetek véghezvitelére szánja magát a kutya. Ha most valamelyik fejét fölemelné s koldulási szándékkal megmozdulna, — nézd, a gyerek ott ül a korbáccsal mögöttük — végigsuhint a kíváncsiskodó, mohó fráteren — *feküdj, ott maradj!* kemény hangjellel visszaparancsolja. Nincs rosszabb, mint mikor társasvadászatokon az ebéd ideje alatt 4—5 vizsla ide=oda csatangol, molesztálja a vadászokat s az ételt tűzzel=vassal elkomunizálja.

Jó étvággyal fogyasztottuk el az elemózsiát, s mikor befejeztük, Gyula, a kis inas, előszedi kis hátizsákját és csomagol belőle.

A három vizsla fölemeli fejét.

— Nini! — szól Béla. — A három vizsla fölemeli fejét. Hát nem működik a korbács?

— Nem bizony. Ezek most tudják, hogy rajtuk a sor. — Összeszedte Gyula a megmaradt csontokat, kicsomagolta a töpörtűs sült málét és megkezdte kiosztását.

A kutyák nyugodtan maradtak helyükön, csak felültek. Mindenik megvárta, míg rákerül a sor. A kapott falatot azonban mohón nyelte le, hogy előbb kész legyen, mint a másik. Erről már nem szoktatható le. Arra azonban rászoktatható, hogy a falatot nyugodtan várja be.

Mialatt a kutyák falatoztak, elszívtunk egy cigarettát, azután mindnyájan elheveredtünk a zöld pázsiton.

Megszólal Béla : — Hogyan lehet egy kutyát ilyen tökéletesen kiképezni, mint Tipp van?

— Hogyan? Úgyis nagy a hőség, $\frac{1}{23}$ előtt nem indulunk. Figyelj ide, majd elmondom...

HOGYAN LESZ A VIZSLAKÖLYÖKBŐL VIZSLA?

A vizslakölyökből úgy lesz vizsla, ha azzá neveljük. Itt a nevelés nem áll másból, mint szoktatásból. Vagyis rászoktatni a vizslát arra, hogy bizonyos teendőket készséggel végezzen. Ez azon lélektani törvényen alapszik, hogy — valamely

cselekvés véghezvitele annál könnyebb, minél többször ismételtetjük azt.

Egyes készségekre a vizslát már igen korán rá kell szoktatni. A zsenge korban való rászoktatás eredménye nagyfontosságú szerepet játszik a kutya egész életében. A tapasztalat is bizonyítja: amit kicsikorában megszokott, attól öregkorában nehezen szabadul meg.

Amilyen könnyen szokja meg a kutya a nekünk hasznos, jó cselekedeteket, éppen olyan könnyen sajátítja el a ráknézve káros cselekedeteket is. Éppen ezért igen helytelen és ferde felfogás az, hogy a vizslát egyéves koráig hagyjuk teljesen magára, pajtásaival cibálódni, csavarogni, mert ez edzi. A kutyának edzésére számtalan olyan gyakorlat van, mely felülmúl mindenféle esztelen futkosást, marakodást. S azok a gyakorlatok haszonnal is járnak.

A kutya tudatában úgy a jó, mint a rossz szokások megrögződnek, s kétszerte nagyobb munka a rossztól elszoktatni, mint a jóra rászoktatni. A megrögzött rossz szokásokat sok esetben nem is lehet megváltoztatni. Pl. a vadúzás, beugrás, lödüh, féktelen apportírozás, messze kilengés stb.

Ha a kutya rossz szokásokat vett föl, az októrá két feladat vár egyidőben: a rossztól elszoktatni és a jóra rászoktatni.

Vannak egyes tulajdonságok, melyeket a vizsla átörököl. Ezek lehetnek jó és rossz tulajdonságok. Éppen azért a kölyökvizsla kiválasztásánál legyünk tekintettel a szülők tulajdonságaira.

A természetes tulajdonságok mindig jobban átöröklődnek, mint a külemi kellékek.

Mindazonáltal nem szabad magunkat teljesen rábízni az öröklött jó tulajdonságokra. Ezek csak úgy válnak értékesekké, ha fejlesztjük. Éppen úgy elveszthetik teljesen értéküket, ha elhanyagoljuk. Pl. ha kiváló szülő ivadéka kóbor, csatangoló, csahos ebek között nőne fel, ugyanazon szokásokat sajátítaná el, melyek a társait jellemzik.

Egy szónak is száz a vége : ha a vizslakölyök-ből jó vizslát akarunk, azt kicsikorától nevelni kell.

Hogy miként kell nevelni a kölyökvizslát, egy szóval ki lehetne fejezni — beszélgetni, játszani kell vele. Sokan olyan nagy művészetet tulajdonítanak a vizsla oktatásának, pedig tulajdonképpen nem is tudomány, nem is művészet. Semmi más nem kell hozzá, mint hogy szeressük az állatot, legyünk következetesek és türelmesek.

En pl. Bajnokot a következőkép neveltem : Bajnoknak még négy testvérkéje tülekedett 4 hetes korban anyjuk emlőjéért, mikor először kezdem ételhez szoktatni. Tiszta tejet tettem egy edénybe s a kis apróságok, mikor szagát megéreztek, kézzel-lábbal estek neki a tálnak. Én közben a sípomon a hívójelet hallattam. Valahányszor etetésükre került a sor, mindig előbb a hívósípjelet hangoztattam. Öt-hat nap múlva annyira megszokták, hogy a sípjel után élvezet-érzet következik, a síp hallatára csak úgy gurultak ki óljukból. Hathetes korukban már annyira természetükké vált a sípra előjönni, hogy még a szabadban is, ha bármerre őgyelegtek, a síp hangjára ész nélkül rohantak oda. Így a legfon-

tosabb készséget már megszokták, pedig még csak 6 hetesek voltak. Mikor az ételhez is hozzá= szoktak, kezdtek követelőlk lenni : a kifutóban felkapaszkodtak a kennel drótkerítésére s mint valami éhes légió, úgy sivítottak táplálékért.

A tejes tál körül.

Erről is leszoktattam. Olyan kancsukaféle, többágú korbácsot készítettem vastag spárgá= ból. Mikor rákezdték élvezhetetlen muzsiká= jukra, bementem a kennelbe és a korbáccsal jól megpáholtam őket s közbe hangoztattam : «bujsz be!» Érdekes volt nézni, a gyengéd ütésektől milyen kétségbeesetten menekültek odújukba.

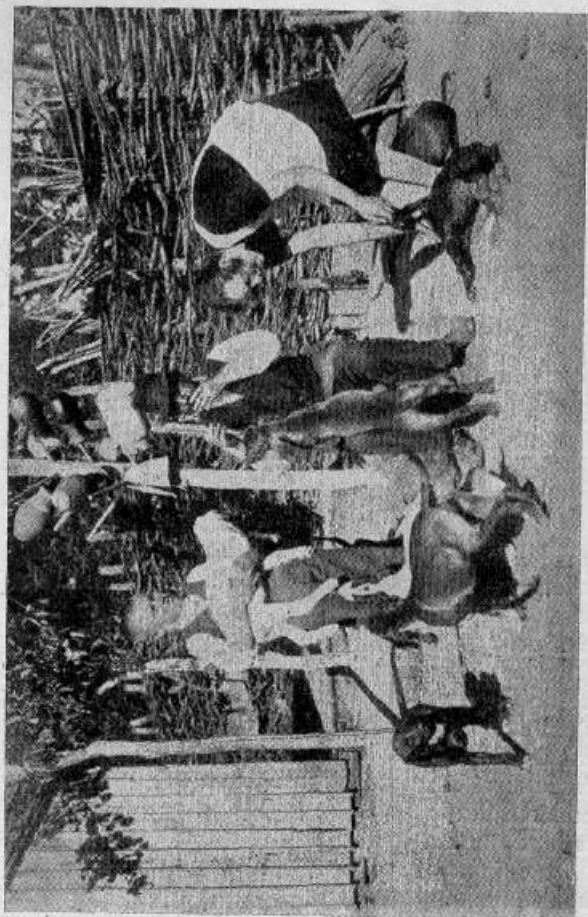
Ha ők megismételték a muzsikaszót, én megismételtem a táncot. Néhány nap múlva, ha messziről rájuk kiáltottam «bujsz be», már me=nekültek a következményektől. De kijutott nekik a becézésből is. Sokszor bementem hozzájuk, dédelgettem őket s apró falatkákkal kedvesked=tem nekik.

Nyolchetes korukban búcsúzás nélkül hagyták magára Bajnokot. Az öt kis testvér, mikor külön-külön ládába került, nem sejtette, hogy vége a nagy testvéri szeretetnek s ki tudja, látják-e majd valaha egymást.

Az első éjjel Bajnok keservesen siratta árvaságát. Nem volt kivel összedugja kis, bús fejét. Ruhába takargattuk, szakajtóba tettük s elaludt. Valószínűleg kis testvérkéiről álmodott, kik meg őt sirathatták.

Másnap azután új környezete feledtette vele nagy bánatát. Ugyanis a kennelből a konyhába került, a cselédségnek ugyan nem nagy örömetellett az új vendégben, mert a konyha rendjén nagy változtatást rögtönzött az első félórában. A söprűt, sejtve talán, hogy ez neki nem jó barátja lesz, dühösen boncolta széjjel. A cipőtisztítódoboz egész tartalmát a konyhaszekrény alá cipelte; végre meglelte a cseléd papucsait, azokat úgy elintézte, hogy nem volt suszter, aki az összetángálására vállalkozott volna. Miután a cseléd fölmondással fenyegetett, kénytelen voltam Bajnokot megrendszabályozni. Itt kezdődött azután az az élet, mely a kis vitézt bajnokká nevelte.

Mielőtt Bajnok nevelésének lényeges tárgya=

Kölyök vizslák ápolása és kefélése.

lásába fognék, szükségesnek tartom, hogy egy kevés pszichológiai áttekintéssel vezessem be. Fontosnak tartom azért, hogy némikép megismerjük a vizsla értelmi erejét, s így tetteit legalább megközelítőleg el tudjuk bírálni.

A kis Bajnok 3 hónapos korban állja a csirkéket.

Ha a kutya életműködését figyeljük, számtalan olyan jelenséget észlelünk, melyek nem pusztán a testi szervezet működésének tulajdoníthatók.

A kutyának is vannak érzelmei, vágyai, me-

lyek a belső észrevevésen alapulnak ; míg a látás, hallás, szaglás, ízlés, tapintás a külső észrevevés tárgyai.

Ha a kutyának vannak érzelmei és vágyai, akkor van bizonyos fokú értelmi élete, tehát vannak képességei is. Ha a vizsla képességeit saját javunkra ki akarjuk használni, ismernünk kell értelmi életét.

A szervezet működésének indítóereje a létfenntartási ösztön. Kezdetben az állatoknál egyaránt a szervezet minden ténykedése a létfenntartásra irányul. Az értelem működése csak később, a fejlődés során járul a testi ténykedésekhez, mikor a ténykedéseket az élvezet és gyönyörézet kezdi irányítani.

Kezdetben a mozgások, melyek a létfenntartási ösztönből erednek, teljesen önkénytelenek. Ha azonban a fejlődés során ezeket a mozgásokat figyelemmel kísérjük, azt fogjuk észrevenni, hogy azok bizonyos fokig tudatosak és nem teljesen önkénytelenek, vagyis az értelemnek is van része benne. Pl. egy 3—4 hetes kis kölyök vizslát az asztalra tesszük, az, az asztal szélére érve tovább mászna s lebukik. Nem így történik az idősebb kölyöknél, amelyik hasonló körülmények között rossz tapasztalatokat szerzett.

Az értelmi élet fejlődése a test fejlődésével arányban van. Ebből kifolyólag : ha szükségünk van a kutya képességére, értelmi fejlődését éppen úgy nem szabad elhanyagolni, mint testi épségét.

Minden vadászkutya-fajtának megvan a maga rendeltetése. Ha a fajtában meglévő képességeket elhanyagoljuk, akkor vagy tökéletlenül tölti

be rendeltetését, vagy egyáltalán sehogyan sem fogja azt betölteni. Nevelésünkkel oda kell törekednünk, hogy a kutya minél tökéletesebben töltsse be rendeltetését s ezáltal minél nagyobb hasznunkra váljék. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha ismerjük értelmi működését s tudjuk azt irányítani.

A kutya értelmi világát, úgy mint az emberét is, az ismeretei alkotják s ezek az érzékekből fakadnak. A kutya is, úgy mint mi, az élvezet érzete útján tudja meg, hogy mit kell felkeresni ; s a fájdalom érzete útján, hogy mit kell kerülnie.

Ha a kutyát az élvezet és a fájdalom iránt érzékennyé tesszük, benne képzetek, vágyak, készségek és mindenféle tehetségek keletkeznek. Hogy azonban ezt megtehessük, elsősorban ki kell ismernünk kutyánknál a gyönyör és fájdalomnak azon fokozatait, melyek iránt fogékony. Tehát tanulmányoznunk kell kutyánk életét és megfigyeléseket kell eszközölnünk rajta kicsikórától élete végéig.

Hol kezdődjenek ezek a megfigyelések? Ott, ahol a kutya élete kezdődik. Mikor minden tápmogatás nélkül megindul, hogy megismerje a földet az ő növényeivel, bogaraival, ásványaival, élő és élettelen lényeivel. Mit használhat föl ezek közül? Melyiket kerülje? Melyiket kedvelje? Mikor saját fájdalma árán kezdi beösmerni a céltalant, megkülönböztetni a jót a rossztól, a hideget a melegtől, a kellemest a kellemetlentől stb.

Ilyenkor figyeljük meg a hatások eredetét, a tettek végbemenését. Így azután a kutya tevékenysége érthetőbbé válik.

Megismerjük azokat az indítóokokat, melyek örömet, félelmet, haragot, szeretetet, türelmet, önmegtagadást, bizalmat, nyugalmat gerjesztenek. Ezek a nevelés kútforrásai, melyeknek ok-szerű kihasználásával a legnagyobb eredményeket érjük el. Itt lehet legjobban megállapítani, mi van olyan hatással a kutyára, melyet mi hasznunkra és előnyünkre kihasználhatunk a nevelés és fejlesztés segítségével, a nélkül, hogy ez a kutyára kellemetlen legyen.

A kutyának az egész lényét már maga a természet úgy rendezte be, hogy nekünk hasznunkra váljék s szolgálatot tegyen. Őt pusztán a mi egyéniségünkhöz kell nevelni, nem pedig hozzánk szabni és nyujtani.

Hogy a természet mennyire mellénk rendelte, igen szépen kidomborítja Maeterlinck Maurice francia író «Sur la Mort d'un Petit Chien» című kis munkájában, melynek erre vonatkozó részét elmondom.

«Hogy jobban szolgáljon nekünk, hogy alkalmasabbá tegye magát különféle szükségleteink számára, minden alakot felöltött és a végtelenségig tudta alakítani a képességeket és arravalóságokat, melyeket a mi rendelkezésünkre ad. Szükséges-e, hogy segítsen nekünk a síkságon üldözni a vadat? Lábszárai mértéktelenül megnyúlnak, szája meghosszabbodik, tüdeje kitágul, gyorsabbá válik, mint a szarvas.

Zsákmányunk elbúvik a sűrűbe? A faj értelmes szelleme kívánságainkat megelőzve, felajánlja nekünk a borzebet, egy szinte lábatlan kígyófélét, mely a legsűrűbb bozótba is belopódzik.

Azt kívánja, hogy hajtsa nyájainkat? Ugyanaz az előzékeny szellem megadja neki a szükséges termetet, értelmet, erélyt és éberséget. Arra jelöljük ki, hogy védje házunkat? Feje kerekké és roppantté válik, hogy állkapcsa hatalmasabb, félelmesebb és szívósabb legyen. Dél felé megyünk le vele? Szőrözete megrövidül és meglágyul, hogy hűségesen elkísérhessen bennünket tüzesebb nap sugarai alá. Felszállunk vele északnak? Lábai elszélesednek, hogy jobban tapossá a havat, bundája megvastagodik, hogy a hideg ne kényszerítse őt elhagyni bennünket. Nincs egyébre rendelve, csupán játéknak arra, hogy henye pillantásainkat foglalkoztassa, a lakást díszítse és élénkítse? Páratlan bájba és csínbe öltözik, bábúnál apróbbra kisebbiti magát, hogy elaludjon térdeinken a tűz mellett, vagy ahhoz is hozzájárul, ha szeszélyünk követeli, hogy egy kissé nevetségesse tűnjék fel, csak tetszést keltsen.»

Éppen úgy, mint az emberben, vannak különféle természetek, jellemek (az egyik korlátolt, a másik lángész, az egyik bátor, a másik nyílt egyenes), ugyanúgy a kutyánál sem egyenlők a természetek.

Azon módon, mint ahogy a különböző természetű emberekkel a bánásmód különböző, hasonló módon a kutya bánásmódjánál is figyelembe kell venni annak természetét, tulajdonságait, hajlamait.

Nagy tévedésben van az, aki azt gondolja, hogy egy állandó szabályt állít fel, mely szerint a kutyát idomítani lehet. Ha az állat képességeihez nem alkalmazkodunk, meddő munkát végzünk.

Csak az fogja magát a kutyával megértetni, aki a kutya lelki tevékenységét is ismeri.

Ha nevelés közben nem a kutyát okoljuk, hanem magunkban keressük a hibát s kutatunk utána, miként volna lehetséges elérni azt, amit akarunk; s ha ezen kutatásunk a kutya lélektanából indul ki, tehát annak szellemi képességein alapul: sosem fogjuk türelmünket elveszíteni és sosem tévedünk oly hibákba, melyek a nevelésre végzetessé válhatnak.

Így nem eshetünk abba a hibába, hogy saját gondolatainkat, melyek felülmúlják a kutya képességeit, erőszakkal át akarjuk vinni a kutyára. De megtanuljuk az emberi gondolkodást elválasztani a kutya képzeletétől és megtanuljuk megismerni a kutya lelki kifejezéseit, melyek világot vetnek az oktatás lényegére.

Vannak úgynevezett fortélyok, melyek segítségével sok esetben igen nagy hatást lehet elérni. Lehet, hogy jók, de alkalmazója nem tudja magyarázatát adni annak, miért jók így és miért nem amúgy?

Az érzések fölhasználása a nevelés legfőbb eszköze.

Minden, az állatra nézve hasznos cselekvés, mely az életfenntartásra és fajfenntartásra vonatkozik, erős élvezetérzéssel van egybekötve. Pl. egész bizonyos, hogy az állat az eleség keresésekor nem az életfenntartásra, hanem az élelem által nyújtott élvezetre gondol.

Amint említém, az állatnál kétféle érzék dominál: a gyönyör és a fájdalom érzéke. Az előbbi cselekvésre sarkal, az utóbbi a cselekvés abban-

hagyására késztet. Ha a kutyát magamhoz hívom s egy falattal kedveskedem neki és ezt gyakrabban megismételem, tudatára jön annak, valahányszor behívom, élvezetben van része.

Ez a tudat sarkalni fogja, hogy híváskor minél gyorsabban hozzám jöjjön.

Ellenkező esetben, ha behíváskor korbácsommal végigvágnék rajta s ezt ne sokszor ismételjük, csak még egyszer, akkor hívásomra a kutya nem hogy bejönne, hanem menekül a leghegyezhetőbb sarokba.

Általában véve minden kutya nevelésénél figyelemmel kell lennünk annak természetére, hajlamaira és tulajdonságaira. Ezek a megfigyelések fogják megadni az irányt, melyben a kutyát neveljük.

A nevelés módozatainál lehet egy irányt kijelölni, illetve egy sablont fölállítani, de kijelentem, hogy az nem minden kutyára alkalmazható.

Egy olyan kiképzési módot fölállítani, mely minden kutyára alkalmazható, lehetetlen, miután a kutyánál éppen úgy, mint az embernél, a természetek nem egyenlők, így hát nevelési rendszereink sem lehetnek egyenlők.

A kutyával való bánásmódot annak természete fogja előírni.

A különböző természetű kutyák hajlamainak leírása és az azokkal való bánásmódnak a kidolgozása nagy időt és sok munkát venne igénybe. A nevelő rátermettsége és megfigyelési képessége a legjobb irányítók ezen a téren.

Én megfigyeltem számtalan, nevelésem alatt lévő vizslának a természetét, hajlamait és meg-

figyeltem azt is, hogy mely természetű és hajlamú vizslákból van a legtöbb. Van ugyan ezekben az átlagtermészetűekben is eltérés, de a bánásmód majdnem egyenlő. Bajnok vizslámat ilyen átlagtermészetűnek találtam, azért tehát nevelési rendszernemnek előadását az ő nevelése képezi.

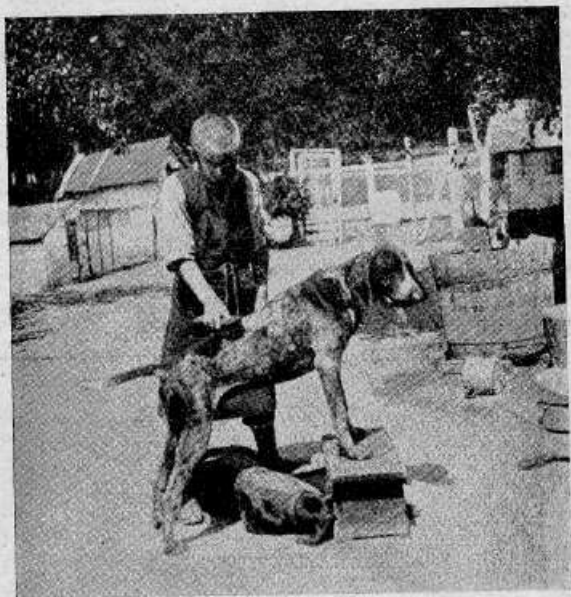
A nevelés alapjában véve nem más, mint szoktatás. A gyermeket is úgy neveljük, hogy gyakori ismételésekkel szoktatjuk azokra a dolgokra, melyeket a jó nevelés megkíván. A jól nevelt gyermekre azt szokták mondani, hogy volt *gyermekszobája* (Kinderstube). Mit is értünk a *gyermekszoba* alatt? A jó nevelést. Azt a jó modort, ízlést, finomságot, intelligenciát, melyet a *gyermekszoba*, vagyis a jó nevelés ad meg. A gyermekkori jó nevelés hiánya igen sok emberen észrevehető és pótolhatatlan.

Talán visszatetsző dolog a kutyát összehasonlítani az emberrel, de mégis kénytelenek vagyunk a kutyánál ugyanazt megállapítani, amit az embernél: ha a jó nevelés (a gyermekszoba) hiányzik, észrevehető az egész életén. Mert ugyebár, azt a kis vizslát, ha nem szoktatták kölyök- (gyermek) korában a jóra, felvett mindenféle rossz szokást.

És lévén értelmetlen állatról szó, világos előttünk az a feladat: mennyivel nehezebb a rosszról leszoktatni, mint a jóra rászoktatni. Pl. kíséreljen meg valaki a baromfiúzésről vagy a vadhajkurászásáról leszoktatni egy olyan vizslát, amelyiknek semmi nevelése nem volt, azzal a jól nevelt vizslakölyökkel szemben, amelyik a «pfuj!» tiltó hangjelet ismeri. Vagy vezessen az ember

pórázon egy egyéves vizslát, amelyik nem ismeri a pórázt; kezdje fegyelemhez szoktatni azt a felnőtt vizslát, amelyikre eddig rá sem hederítettek : akkor tudja meg az ember, mit mulasz=

«Tisztaság fél egészség».

tunk a neveléssel. Azzal a neveléssel, amely naponként talán tíz percünket venné igénybe.

Vizsláink nagyrésze a nevelés híján esik a rossz véleménynek áldozatául. Mihelyt a vizsla

részére is felállítjuk az úgynevezett *gyermekszobát*, a panaszoknak 70 $\frac{0}{0}$ -a megszűnik. És hogy eddig nem így volt, annak különös magyarázatát észlelem: a vadászok nagyrésze olyan tudományt tételez fel a vizsla neveléséhez, hogy önmagát képtelennek tartja rá. Itt a legnagyobb hiba. Van vadász, aki gyermekeinek kiváló nevelést tudott adni. Igazán, sokszor kedvem kerekedett volna tőle megkérdezni: ugyan, mihez kell nagyobb tudomány — gyereket nevelni vagy kutyát képezni?

Még a városi házakban nevelődött vizsla tűrhető nevelést kap, mert a városi ember kénytelen rendhez szoktatni, pórázon vezetni, s mert kénytelen szobájában megtűrni, összeszokik vele, beszélget hozzá. Tehát némi nevelést kap. Azonban a vidéki vadászoknak legnagyobb része semmit sem törődik a kölyökvizsla nevelésével.

Lássuk, milyen volt Bajnok gyerekszobája.

BAJNOK NEVELŐDIK.

Ott hagytam el, mikor Bajnoktól megváltak kis testvérkéi, kikkel olyan sok gyönyörteljes, pajzán játékkal töltötte el rongyos kis életének rövid tavaszát. Bajnok emberek közé került, kikhez alkalmazkodni kényszerítették.

Még akkor nevét sem ismerte, csak a síp hangját meg a becéző hangjelet (kutyu... kutyu... kutyu), amely valamennyi kölyöknek szólt. Gügyölgetve kezdtem nevét hangoztatni s közben egy-egy falatka házi keksszel kedves=

kedtem neki. Kivitettem az udvarra, s mikor fölfedező útjára indult, ugyanazon kedveskedő hangon szólígtattam a nevét, megfújtam a sípot s hozzám szaladt. A kekszalatkat orra alá tartottam és halkán, nyugodtan hangoztattam: «ülj le». Mivel a falatot, bármennyire ugrált is, nem adtam oda, megúnta a dolgot, leült. Mihelyt leült, megkapta a falatot. Rájött arra, hogy a leülésnek falat a következménye s nem sok idő múlva képzeletében a hangjel összekapcsolódott a cselekedettel, már falat nélkül is, a pusztá hangjel hallatára leült. Minden nekem hasznos cselekvésre ilyenféleképp szoktattam.

Mielőtt tovább folytatnám, meg kell jegyeznem, hogy a nevelésnél igen meg kell válogatnunk a hanghordozást. Vannak, kik a kutyával csak gorombán, parancsolólag akarnak beszélni. Vannak, kik túlságos lágyak és engedékenyek. Mind a kettő helytelen.

A kutyának azon tevékenységeit, melyek nekünk hasznosak, két részre kell osztanunk. Úgy kell elképzelnünk, hogy tevékenységeinek egyik részét óhajtjuk tőle, a másik részét követeljük. A vezényszavakat is e szerint osztályozzuk és hangsúlyozzuk. A cselekedeteknek vezényszavait *hangjeleknek* mondjuk.

Mit óhajtunk a vizslától? Hogy leüljön, lefeküdjék, hívásra bejöjjön, a tárgyat elhozza, előremenjen.

Mit követelünk tőle? Hasaljon, ott maradjon, láb mellett járjon, visszajöjjön. Az óhajtott cselekedetek hangjeleit lágyabban, barátságosan hangoztatjuk; míg a megkövetelt cselekedetek

hangjeleit keményebben, parancsolólag hangsúlyozzuk.

Ha az apportírozásra és az előreküldésre parasz szoktattuk a vizslát, akkor az ezen cselekedetek hangjelei is keményen hangsúlyozandók.

Azok a jelek, melyekkel a kutyát cselekedetre készítetjük, háromfélék: hangjelek, sípjelek és kézjelek.

A behívás	{	hangjele : gyere ide!
		sípjele : hosszú sípjel.
		kézjele : a jobbkez tenyerének a combhoz csapása.

Ültetés	{	hangjele : ülj le, (vagy) ülj!
		sípjele : nincs, de aki óhajtja, alkalmazhat.
		kézjele : jobbkez mutatóujjával mintha figyelemre intenénk.

Fektetés	{	hangjele : feküdj!
		sípjele : nincs.
		kézjele : jobbkez mutatóujjával földre mutatni.

Tárgyak el- hozása	{	hangjele : hozd ide!
		sípjele : u. a., mint a behívásnál.
		kézjele : u. a., mint a behívásnál.

Előreküldés	{	hangjele : előre!
		sípjele : nincs.
		kézjele : az irány mutatása.

A megkövetelt cselekedetek jelei :

Hasalás	<div> <div>hangjele: dropp! (vagy) Hasalj!</div> <div>sípjele: egy vagy kettő rövid sípjel.</div> <div>kézjele: jobbkar nyitott tenyérrel magasra emelve.</div> </div>
Ottmaradás	<div> <div>hangjele: ott maradj!</div> <div>sípjele: nincs.</div> <div>kézjele: mint a fektetésnél.</div> </div>
Láb mellett járás pórázon és szabadon	<div> <div>hangjele: lábhoz! (v.) Ide!</div> <div>sípjele: nincs.</div> <div>kézjele: balkézszel combunk oldalára csapni.</div> </div>
Visszahívás	<div> <div>hangjele: vissza!</div> <div>sípjele: u. a., mint a behívásnak.</div> <div>kézjele: u. a., mint a behívásnak.</div> </div>

Ez az egész tudomány, amire Bajnokot türellemmel rászoktattam, a nélkül, hogy nagy megérttetésembe került volna. Hisz naponként elég, ha 5—10 percet szánunk rá.

Nehogy azonban azzal gyötörjük akár kis neveltünket, akár magunkat, hogy sorbavesszük ezeket a cselekedeteket s míg az egyiket nem szokta meg, a másikba nem kezdünk! Ez ránk nézve unalmas, a kis kölyökre meg fárasztó lenne. Egyidőben lehet valamennyire szoktatni. Ha megúntuk az ültetést, kezdünk apportíroztatni. Azután meg előreküldjük stb. Pusztán a hasalatással késhetünk, míg a kis kölyök teljesen hozzánk nem szokott.

De térjünk vissza Bajnok nevelésére.

Nagyon szerette volna az ipse, ha minden úgy alakul, hogy szertelen vágyait kielégíthesse. Csak hogy ez rámnézve nem járt volna haszonnal. Azért siettem idejekorán megismertetni a «pfuj!» tiltó szóval. Bizony, sokszor elcsattant a korbács vége is háta közepén, ha rakoncátlankodott, hogy annál jobban emlékezetébe vésődjék a «pfuj!»-tól való félelem. A vizslát mindenhez hozzá kell szoktatni. A kínérzethez éppen úgy, mint az élvezetérzethez. Ha a kínérzethez hozzá nem szoktatjuk, puha kutya válik belőle, amelyiket ha az oktató rossz szokásairól leszoktatni akar, félénk és ideges lesz. Különösen a leszoktatásoknál nem árt egy kis érzékeny tenyércsapás vagy korbácslegyintés. Sőt nagyobb korban a gorombaságért még a kegyetlen veréstől sem szabad visszariadni, mert különben sosem fogjuk megtorolni. Viszont ne legyünk fukarok a becéztéssel (fültő megvakarás, simogatás, gyengéd pacskolás). A becéző hangjeleket, «brávó, jó kis kutya» (szeretet, megelégedés hangján hangsúlyozva) ismerje még jobban, mint a többi hangjelet. Éppen azért minden jól teljesített cselekedetért hallja közvetlen a cselekedet után a becéző hangjelet s érezze a simogatás, vakargatás révén szeretetünket.

Korán hozzászoktattam ahhoz, hogy a konyhában elkészített helyén nyugodtan maradjon. Ha el akarta helyét hagyni, addig csapkodtam rá tenyeremmel, míg be nem látta — ha nyugodtan marad, nem éri kínérzet. Ilyenkor mindig hangoztattam: *ott maradj!* Ha helyére akar-

tam zavarni, megcsattogtattam a korbácsot s hangoztattam: *helyedre!* Ha nem a helyére ment, hanem máshol keresett menedéket, addig csapkodtam, míg helyét föl nem kereste. Ott azután megsimogattam, becéztem. Lassan rájött, hogy ez az egyetlen hely, ahol kínérzet nem éri. Attól nem félttem, hogy elvadul. Mert a gyere ide és a hosszú sípjel jelek után mindig bejött, hogy a neki legnagyobb élvezetből, az én szeretetemből részét kivegye. Ezzel ki volt egyenlítve minden. Tehát, hogy a kínérzeteiktől eredő következményeket ellensúlyozni tudjuk, oda törekedjünk, hogy a hívószavunk a legjobb érzetet váltsa ki belőle. Éppen ezért, ha a kutyát magunkhoz hívtuk, csak becézni szabad, verni ellenben soha. A legnagyobb hiba valamely helytelen cselekedet után a vizslát behívni s azt utólagos prédikációk kíséretében elnászpángolni. A kutya csak a közvetlen következményeket tudja. S ha megverem, mikor behívtam, azt hiszi, azért kap ki, mert örömmel jött be. Ilyen esetnek két-háromszori megisméltése teljesen elvadítja a kutyát. Ha helytelen cselekedeteiért büntetni akarjuk, azt rögtön a tettenérés alkalmával intézzük el. Pl. ha bepíszkít, a tettenérés alatt kell vagy ráijeszteni, vagy kissé megcsapkodni és kikergetni. Meg kell vele ismertetni, hogy ilyen ügyek elintézésénél odakint nem éri kínérzet.

A kínérzet és élvezetérzet helyes alkalmazása egyedüli eszközünk a kutya nevelésénél. A kínérzet helyes alkalmazásával szokja meg azt, hogy mitől tartózkodjék, hogy élvezetben lehessen

része. Ezt szem előtt tartva, ha e két érzetet jókor alkalmazzuk, nevelésünket nem hibázhatjuk el. Bajnokot én is a kín- és az élvezetérzet révén szoktattam a rendre, tisztaságra; arra, hogy hívószóra bejöjjön; hangjelre leüljön; parancsszóra helyére menjen és parancsszóra ott maradjon. Nem is lehet máskép. Mert ha a kutyának beszédszervei volnának, akkor hathatnánk az értelmére; de annak híján csak érzékeire hathatunk.

A kínérzetek helyes és helytelen alkalmazására néhány példát hozok föl: Pl. első alkalommal kidobom a vizslának az apportbakot s megverem, mert nem hozta el. Éppen annyi, mintha azt mondanám: követelem, hogy a vizsla találja ki, mit gondolok. A vizsla azonban állat, nem tudja kitalálni, mert nem gondolatolvasó. Ő csak azt jegyzi meg, hogy valami esemény után mi következik. S ha annak az eseménynek rossz tapasztalat a következménye, a másodszori kidobásnál menekülni fog tőle. Minél többször ismétlődik, annál jobban irtózik tőle és sohasem fog rájönni, hogy mit akarunk, ha azt ilyen módon óhajtjuk.

Helytelen kínérzet alkalmazás lenne például, ha, mikor a kutyát helyére zavarjuk s nem érte el korbácsütésünk, de hogy porciója el ne maradjon — a helyén verjük meg.

Azok a bizonyos kérdőrevonások (mit csinált?) s utólagos büntetések a leghelytelenebb nevelési eljárások. Igen, megállnák a helyüket, ha a kutyának annyi esze lenne, hogy mindjárt kezet csókolna és bocsánatot tudna kérni.

Helyes a kínérzet alkalmazása, ha pl. a vizslát tyúkhajkurászás közben megparittyázzuk vagy megdobjuk a *pfuj* tiltószó kíséretében. Helyes, ha veszekedés közben leöntjük vízzel vagy korbácsunk utóléri. Helyes, ha balcombunk mellett áll s az «ülj» hangjelre nem akar leülni és mi a hátunk mögött tartott vesszővel farára csapunk. Ilyenkor, mikor már leült, nem éri kínérzet. Néhányszori ismétléssel igyekezni fog az «ülj» hangjelre leülni, nehogy rossz tapasztalatai legyenek.

Általában véve kínérzetet a rászoktatásnál a legritkább esetben alkalmazzunk, de a leszoktatásoknál alig kerülhető el. Vannak egyes cselekedetek, melyekre csak kínérzet árán tudjuk rászoktatni a vizslát. Pl. a droppolás. Erre úgy szoktatjuk a vizslát, hogy balkezünkkel pórázánál fogva előrerántjuk, jobbtenyerünkkel addig csapkodjuk a vizsla fejét, míg a mellső lábait ki nem nyújtja s állát a földre nem helyezi. Ilyenkor hátulsó lábait a hasa alá húzza. Ha föl akarna kelni, fejét állandóan csapkodjuk s hangoztatjuk: *ott maradj!* Ha helytelenül hasalna, megigazítjuk. A helyzet maga megmutatja, mit kell tennünk. Sose keressünk szabályokat. Úgy tegyünk, ahogy mi legjobbnak véljük s ahogyan jól esik.

Bajnoknak mindjárt másnap nyakörvet tettem nyakára, hogy megszokja viselését. Néhány nap mulva pórázra vettem és próbasétákat rendeztünk. Szokatlan volt a póráz, de a hívó szó, a becéző hang hozzám vonzotta, s megfélelkezett arról, hogy szíjjal is hozzám van csatolva. Rö-

vid pár nap alatt teljesen megszokta s úgy ment ballábam mellett, mint egy felnőtt. Ha vágyait követni akarta s eltért tőlem, a «lábhoz» hangoztatásával magamhoz rántottam. Ez a kényszer arra a tudatra ébresztette, hogy elkerülheti, ha láb mellett megy.

Kivettem az udvarra, kis rongylabdát gurítottam ki előtte, utána futott, de nem nyúlt hozzá. Többször próbálgattam, de nem vette fel. Láttam, hogy itt nem marad más hátra, mint a későbbi korban parforsz (kényszerrel) apportíroztatni, nem is kínoztam velé. A legritkább esetek közé tartozik, hogy a kölyök nem veszi fel a kigurított labdát. Ilyenkor vagy elfut vele, vagy visszafordul s úgy viszi. Ha a hívó szóra nem hozná oda, pórázra vesszük s úgy vonszoljuk csalogatások közben magunkhoz, vagy pedig a labdát kötjük hosszú zsinagra s úgy vonszoljuk oda. Legjobb egy folyosó végében próbálgatni, ahol se előre, se jobbra, se balra nem mehet, csak hátra, felénk. Lassan megszokja, hogy hozzánk hozza. Mikor már kedvvel, szenvedéllyel hoz bármilyen tárgyat, kezdjük szabályozni, pórázra vesszük, leültetjük s addig nem engedjük kifutni, míg a «hozd ide» el nem hangzik. Ilyenkor csitítgatással az *ott maradj* hangjellel nyugodtságra készítjük. Mikor az apportot behozta, azt tartsa a szájában és szoktassuk rá, hogy üljön le vele előttünk. Ha magától nem tenné, segítsük hozzá.

A szoktatásnál ügyeljünk arra, hogy ne menjünk át a tanításba. Mihelyt a szoktatást tanításnak minősítjük, mindjárt túlkövetelők leszünk. A szoktatásnál pedig az időre bízunk.

Ma megelégszünk ennyivel és holnap folytatjuk. Mindent igen sokszor ismételünk, hogy annál jobban megrögződjék a vizslában.

A már egyszer leírt módon még a droppolásra is rászoktattam Bajnokot, sőt arra is, hogy ottmaradt, ha én eltávoztam tőle egy darabkára. Az ilyen szoktatási gyakorlatok legfeljebb 5—10 percet vettek igénybe.

Ez volt Bajnok gyerekszobája. Tehát a veleszületett jó tulajdonságok nem fajulhattak el; óvtam a rossz szokások felvételétől, s amit megszokott, az biztos alapja lesz a szükséges képességeknek.

Nem feltétlen szükséges, hogy a kölyökvizslát annyiféle szoktassuk, mint én Bajnokot. Ki képzésének sikerét már az is biztosítja, ha a nevére, hívó szóra minden körülmények között reagál, ha ismeri a póráz, a pfujt és a becéző szót. Aki maga neveli fel vizsláját, de nem ő akarja kiképezni, legalább a legutóbb felsorolt készségekre szoktassa kölyökvizsláját és óvja a rossz szokások felvételétől.

Ha minden vizslakölyket így nevelünk, kevés vadásznak lesz panasza vizslájára.

Héthónapos korában Bajnok a haladók sorába került.

MUNKÁRA NEVELÉS.

A vizsla munkája abból áll, amit a mezőnyben végez. Erre a munkára rá kell nevelni. A mezőnybeli munkának alapföltétele az engedelmesség. Hogy engedelmességre neveljük, bizonyos fegyelmező gyakorlatokra kell szoktat-

nunk. Ezeket a fegyelmező gyakorlatokat úgy válogatjuk meg, hogy egyúttal hasznukat vegyük a vizsla munkájánál.

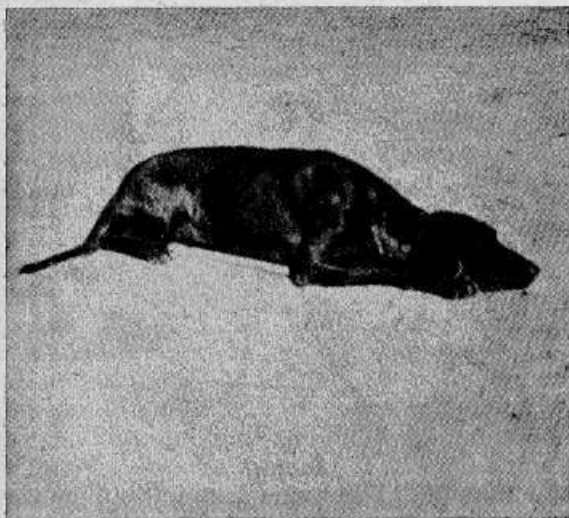
Felteszem azt, hogy a fenti fejezetben leírtak szerint neveltük a vizslát, melyet munkára akarunk szoktatni. Ezen esetben még a következő fegyelmező gyakorlatokat alkalmazom : 1. előre=küldés, 2. sípra, hangjelre behívás, 3. sípra, kéz=és hangjelre droppolás mindenféle távolságból, 4. apportírozás, elrejtett tárgyak megkeresése.

Kísérjük figyelemmel, hogyan sajátította el Bajnok ezen fegyelmező gyakorlatokat :

Bajnokban egy porció rátartiság volt. Ilyen az a turáni vér (magyar vizsla volt). Ha csökönyös lesz, beszélhet neki a pityi=palkó.

Valahányszor előreszaladt, mindig biztatgattam, hangoztattam : *«előre»*, de nem fogott rajta. Sehogy sem akarta megérteni. Úgy is tettem vele, mint más vizslával, hogy magam is előre=futottam, rököket dobáltam, közben hangoztattam az előrét. Néhány napig hiába kísérleteztem, nem találtam meg ennél a kutyánál annak a módját, miként menjen tudatába a cselekedet a hangjellel. Nem maradt más hátra, mint kényszerhez nyúlni. Szoktatási módomat a kínérzet kihasználásával hajtottam végre. Körülbelül egy 15 méteres pórázra kapcsoltam a makrancos úrfit és kezdtem noszogatni : *«előre !»* Miután számítottam arra, hogy a kínérzettől szabadulni fog, korbácsolással csapkodni kezdtem s folyton hangoztattam : *«előre»*. Hiába lökdöstem lábammal és hiába mértem rá erősebb csapásokat, le=sunyta magát, nem mozdult.

Kezdttem a kutya eszével gondolkodni : *hej, ha én most közel lehetnék odúmhoz, de belebujnék!* Ez a kutyaóhaj egy mentő ötletet adott. Az irányt hazafelé véve, úgy csapkodtam Bajnokra. Az első korbácsütésre úgy ugrott fel, mint a nyúl és

Bajnok droppol.

menekült volna haza, ha a póráz föl nem tartóztatja. Megdícsértem, behívtam. Balcombom mellett rövidre vettem s újra kilódtom : *«előre!»* Nem ment. Végighúzó rajta korbáccsal keményen hangoztatom : *«előre»*. Azon reményben, hogy a kínérzet elől hazamenekülhet, is=

mét kifutott s amint megindult, nagy örömmel hangoztattam: «brávó, jó kis kutya!» Nem tudta mire vélni ezt a nagy dicséretet, visszajött és megdicsértem. Ugyanezt megismételtem vele kétszer-háromszor, végre megnyílt előtte az érthetetlennek látszó dolog: ha azt hallja, hogy *előre*, ki kell futni, utána jó következik. Aznap nem mertem ellenkező irányba küldeni, nehogy érzeteiben változást idézzon elő, egyelőre csak féljobb és félbal irányokba kísérleteztem s már a «brávó» helyett a «*vissza*» hangjelet alkalmaztam, mikor is a bejövésnél mindig kijutott egy becéző falatka. A következő két napban már mindenféle irányba kísérleteztem, s annyira megszokta, hogy egész természetesnek találta, ha azt hallja: «*előre*», ki kell gurulnia, mint egy golyónak. A «*vissza*» hangjelre pedig igyekezett vissza, mert azután kellemes érzés következett.

Ezen is túl voltam. Ezt azután minden séta alkalmával gyakoroltam, természetes hosszú póráz nélkül, úgy is, hogy az «*előre*» után engedtem őt bóklászni s azután megfújtam a sípot (hosszú hívójelet használva), hogy befusson. Ilyenkor elhalmoztam dicsérettel és becéző falattal azért, hogy az legyen a legkedvesebb jel, melynek cselekvését legszívesebben végezte.

Igen fontos, hogy a vizslának valóságos ösztönévé váljék a hosszú sípjelre való bejövés. Ennek gyakorlására ne sajnáljuk az időt és eszeljünk ki minden fortélyt.

Droppolás. Erre már a nevelés során is időt fordítottunk. Most csak a fejlesztésén van a

sor. Úgy kezdjük, hogy mikor ledroppoltattuk a vizslát, kemény fenyegetések között arra kényszerítjük, hogy addig maradjon ott, míg be nem hívjuk. Ez a behívás lehet pisszentés vagy hosz-szú sípjel. Ilyenkor, ha befut, üljön nyugodtan le elénk s a «*lábhoz*» hangjelre megkerülve jobbról, balcombunk mellett ismét üljön le. Ezt az úgynevezett helybenmaradást mindig távolabbról és távolabbról próbálgatjuk, s mikor a kutyát behívjuk s az leül elibénk, mindig juttatunk neki egy kis becéző falatkát. A droppoltatás vagy a jobbkar fellendítésével vagy rövid sípjellel, vagy «*dropp*» hangjel kíséretében történik.

Séta közben távolabbról is megkíséreljük a droppoltatást a három jelre.

Bajnok itt megint bakafántoskodott. Ő távolabbról nem droppolt, mindig befutott hozzám s ott teljesítette parancsomat. Akármennyire erőlködtem, nem értem el célomat. Keményfejű legény vagy, Bajnok, de én meg következetes vagyok, gondoltam magamban. Odakötöm Bajnokot egy fához s én eltávolodom. Ő persze siránkozva figyelt engem, nem vette észre, hogy inasom a korbáccsal mögéje sompolyog. Úgy vagy 10 lépés távolságra megfordulok, fölemelem jobbkarom s elkiáltom: «*dropp!*» Ebben a pillanatban inasom végigvág Bajnok hátán és csúnyán lehordja: *droppolsz le, gazember!* Bajnok erre a komoly fenyegetésre ledroppolt. Rövidke idő múlva onnan a távolból megdicsérem Bajnokot. Az ifiúr megfélemedezett arról, hogy a fához van kötve, boldog örömmel akart hozzám futni. Erre ismét rákiáltok: *dropp!* Bajnok me-

gint csak akkor vette komolyan, mikor a gyerek korbácsa holmi dörgedelmes szavak után végignyúlt hátán. Most már Bajnok is látta a közvetlen következményeket s a többi kísérletnél nem kellett a korbács. A gyerek is elvonult onnan elrettentő ostorával és Bajnok minden erőszak nélkül droppolt rövid sípjelre, kézjelre, hangjelre. Minden ilyen gyakorlat után hozzá mentem, megdicsértem és falatkát kapott.

Nehogy azonban a szabadság örve alatt Bajnok visszaessék régi hibájába, mikor a fától elkötöztem, hosszú pórázra vettem s a gyerek járt-kelt vele, én mindig 10—15, később 30—50 lépés távolságban követtem s így gyakoroltuk a droppolást mind a három jelre. Egy délután elég volt arra, hogy Bajnokkal megértsük egymást. Az azután következő napok, bár folyton gyakoroltuk, símán folytak le.

A lövéshez is hozzászoktattam riasztópisztollyal. Kezdetben mellettem menve tettem lövést, mikor is simogattam, biztattam. Mikor már nem félt tőle, akkor a lövéssel egyidejűleg hangoztattam a «dropp» hangjelet. Ugyanezt tettem távolabbról. Később már a hangjelet elhagytam s a puszta lövésre megszokta a droppolást. A durranás nagyságát is fokoztam vakpatronokkal, mindig erősebb és erősebb lövéseket készítve. Vadászfegyverből lövést csak akkor alkalmaztam, mikor a fegyveremelésre droppolt. Ehhez igen könnyű volt rászoktatni. Eleinte közelről, majd mindig távolabbról, mikor a fegyvert vállhoz kaptam, egyidőben hangoztattam keményen: *dropp!* Később a hangoztatás el-

maradt s a fegyvernek pusztá felemelésére Bajnok már droppolt.

Az apportírozás. Mint már említettem, Bajnok többszöri kísérletezés után sem nyúlt a ki-dobott vagy elgurított tárgy után. Ő ezt méltóságán alulinak tartotta. Pedig milyen könnyű apportírozni megtanítani azt a kölyket, amelyik fölveszi és hozza az apportot. Ennek csak a szabályozása van hátra, amit el sem mondok, hisz ez magától jön.

A nem apportírozó kutyáknál néha elérjük az eredményt, ha a *fogd=* és *ereszd=*re a piszlék benyomásával kísérletezünk. Ez azonban csak a legritkább esetben sikerül. Legjobb nem kísérletezni, hanem mindjárt radikális eszközökhöz nyúlni és követni a jó öreg Oberlender példáját.

Hiába magyarázgattam Bajnoknak — *aki élni akar, hozzá kell nyúlnia mindenhez, még az apportbakhoz is.* Bajnok nem akart megérteni, kénytelen voltam a jól bevált kínérzet alkalmazását igénybevenni és Bajnokot belekényszeríteni abba, amit tőle kívántam. Kissé kegyetlen dolog, az igaz. No, dehát hány rossz tanuló-nak használ a verés! És hány nehéz beteg gyógyul ki súlyos operációk következtében! Ez is feledésbe megy, meg amaz is, de javára válik mindkettőnek.

Elővettem egy ronggyal betekert, 25 cm hosszú, 8 cm átmérőjű fahengert és kivettem a *kutyaszerszámok* közül az úgynevezett korált. A korál egy szíjra fűzött 6—8 drb szöges fagömböcske, mely fojtóra húzható. Ezt a kínzőszerszámot ráteszem Bajnok nyakára, a húzókarikát bal-

kezemben tartva. Az apportrudat jobbommal Bajnok orra elé tartom, rászólok: «*fogd!*» Gőgösen pislantott az apportrúdra, de mikor a korált megrántottam, kinyitja száját s elvakantja magát. Én az apportrudat hirtelen bele nyomtam a kinyitott szájba, a két állkapcsot összenyomva folyton hangoztattam: «*fogd! fogd!*», végül az *ereszd* hangjelre kivettem. Sokáig kínlódtam ugyan így (de nem úntam meg, mert nem is szabad), míg végre rájött Bajnok arra, ha a *fogd*=ra beveszi az eléje tartott apportrudat, nem éri kínérzet. Természetes, míg a rudat szájában tartotta, simogattam fejét, s mikor már magától bevette, nagy gaudiummal brávóztam és dicsértem nagy örömmel, hogy milyen jó kis kutya. (Pedig magamban a pokolba kívántam a gazembert, annyira kiizzadtam.) Ezzel az első napon meg voltam elégedve.

Másnap újra megkísérletem, megint nem vette be. Én persze nem kíméltem a korált s az emlékezetébe hozta a tegnapiakat, már másodszor nem sokat kínáltatta az apportrudat, szépen bevette. Most azután kissé távolabbról tartottam az apportrudat. *Fogd!* hangoztatom. Ezt már nagy megaláztatásnak minősítette s meg se mozgult. Jót rántottam a korálon, úgy, hogy az apportrudat elérte szája s a *fogd* keményebben hangzott. Néhány kísérlet után belátta, hogy jobb kikerülni a kínérzetet s elérni az élvezetet (mert ha jól dolgozott, falatka volt jutalma). A *fogd*=ra és a cs, cs, cs biztatásra mindig távolabbról kapta el a rudat. A legszebb kapás után megdicsértem, abbahagytam és megettettem őt.

Apport=bakot tartó vizsla.

Harmadik, negyedik, ötödik napon mindig távolabb és távolabb tartva, majd egész a földig. Bajnok szépen elkapta. A hatodik napon az apportot egész a földre tettem, de kezem ott volt rajta. Ezt gyakoroltam egész idő alatt, úgy, hogy a kutyát, mikor szájába vette a rudat, oda is hoztattam magam elé, leültettem s szabályosan szá-

jában kellett tartania, amíg az «ereszd»-re el nem vettem.

A következő napoktól magam is féltem, mert az apportírozás ilyen megszoktatásánál legnagyobb munkát ad a földről való felvétel. De hát túlestem rajta. Kedvre hangoltam Bajnokot és gyorsan egyidejűleg tettem a rudat a földre, a «fogd» hangoztatásával, s Bajnok nem vette észre, hogy fölkapta a rudat a nélkül, hogy kezem ott lett volna. Ezt a félrevezetést mindig merészebben és merészebben csináltam, míg végre Bajnoknak föl sem tűnt, hogy a kezem nincs ott. Jelzem, hogy a kutya mindig pórázon volt. A következő napokon a rudat mindig messzebb és messzebb dobtam s Bajnok a «fogd, hozd ide!» hangjelre elhozta. Két ízben megtörtént, hogy nem akart érte menni, de a korál megrántása észretérítette.

Eljutottam odáig, hogy korál és póráz nélkül vígan apportírozott. Ha csökönyösködött, rátettem a korált, kapott egy poffot s keményen rákiáltottam: *fogd, hozd ide!*

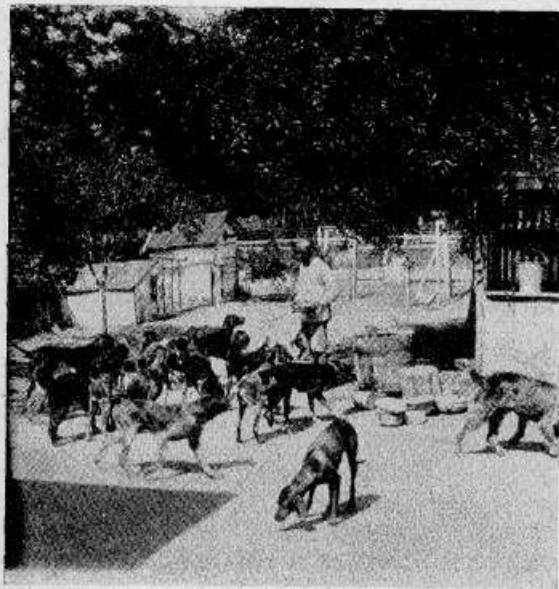
Áttértem más tárgyakra, Bajnok vígan apportírozott mindent, most már pusztán a «hozd ide» hangjelre.

Következett a keresés.

Ledroppoltattam Bajnokot s 2—3 lépésre orra elé teszem az apportrudat. Visszamegyek hozzá, végigsimítok rajta s rászólok: *fogd, hozd ide!* Bajnok engedve a parancsnak, odaugrik és elhozza. A tárgyat mindig messzebbre tettem s úgy hozattam el. Végül kissé kerülve olyan helyre tettem, ahonnan ő nem látta. Visszamenve

hozzá, most már nem azt mondtam : fogd, hozd ide, hanem *keresd, hozd ide!* mindig jobban és jobban elrejtettem a tárgyat s később elhagytam a *fogd* és *hozd ide* parancsszót, csak annyit mondtam : *keresd*. Ezzel a kereséssel hozzászoktattam Bajnokot, hogy mindenféle terepen addig kereste az eldugott tárgyat, míg meg nem lelte.

Ennyi felkészültséggel indultam Bajnokkal a mezőnybe, hogy a komoly munkához szoktassam.

Becézó falatkák.

A MEZŐNYBEN.

Béla már megúnta hosszú előadásomat, dehát aki tanulni akar, annak kell, hogy türelme is legyen. Megvigasztaltam, hogy az utolsó stáció= nál tartunk, de ez a legfontosabb, ezért kísérje figyelemmel.

A mezőnyben szabályozzuk a vizsla vadászati munkáját. Ha a vizsla a nevelés és munkára szoktatás során a jelekre megszokta a biztos reagálást, könnyű dolgunk lesz a mezőnybe vezetni.

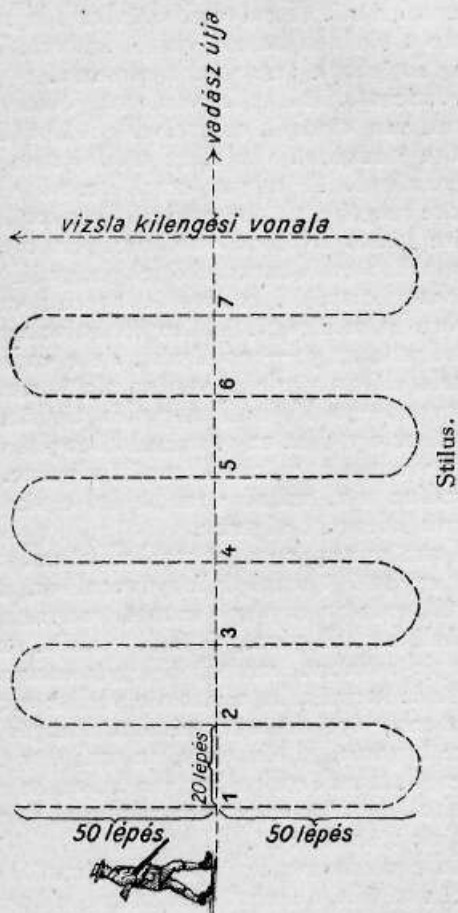
Amelyik vizsla a hosszú sípjelre feltétlen bejön, a rövid sípjelre, fegyverdörrenésre, karlendítésre, kiáltásra droppol s a pisszentésre figyel, majdnem késznek mondható.

Bár a kis Toppel gyakorlatilag is bemutattam a vizsla munkáját, mégis szükségesnek tartom, mielőtt a munka bevezetésére térnék, hogy a megkövetelt munka egyes részein átfussak.

A vérbeli vizslás a vizslától azt követeli, hogy a vadat szimat után keresse, közelébe érve arrá húzzon s azt megállja. Addig álljon ott mozdulatlanul, míg a vadász a vadat maga föl nem veri; rebbenéskor, lövéskor droppoljon; a sebzettet megkeresse, elhozza; a vadat ne űzze.

Hogyan teljesítse a vizsla ezen követelményeket?

A keresés. Mikor a vizsla jobbra-balra közepes gyorsasággal (lassú galopp) mozog s keresi a vad szimatját, ezt a munkát keresésnek nevezzük. Ha a vizsla közel keres gazdájához (30—50 lépés), azt mondjuk: röviden keres. Ha a vizsla távol keres (150—300 lépés), azt mondjuk:

messzekereső. Hazai vadászainknak legnagyobb része a röviden kereső vizslát kedveli. Ez felel meg legjobban terepviszonyainknak.

A szimatolást illetőleg van, amelyik magas orral keres, van, amelyik az orrával a földet túrja. Az első a jószaglászú vizsla, az utóbbi nem mindig megbízható. A magas orral kereső vizsla is földre szegzi orrát, ha csapáz. Ilyenkor legtöbbszörre biztos nyomon van, mozgása meglassul. Leginkább erről ismerhető fel, hogy jól tartja-e a sebzett csapáját. A keresés legyen a vadásztól jobbra-balra kilengő. A kilengések távolsága meghaladhatja az 50—100 lépést, de a vadász arcvonala előtt a vizsla és vadász között nem kívánatos 20—30 lépésnél nagyobb távköz.

Mikor a vadász az 1. számú kilengési vonalba ér, a vizsla a 2. számú kilengést végezze. Mikor a vadász a 2. számú vonalba ér, a vizsla a 3. számú kilengést végezze.

Természetes, nem ragaszkodhatunk a teljesen egyenlő távolságú kígyóvonálhoz, mert a vizslát sokszor egy-egy szimat, melynek kidolgozását be kell várni, útjából eltéríti. Az alapmozgás azonban maradjon kígyóvonalszerű.

Hibás keresés, ha a vizsla a vadász arcvonala előtt 100—150 méterrel minden kilengés nélkül előre bagaráz. Hibás az is, ha csak egy oldalon keresgél. Ennek csak akkor van helye, ha a másik oldal fölkeresése vagy nem alkalmas, vagy nem akarjuk fölkerestetni.

Ha a vizsla megkapja a vad szimatját s még távol van tőle, akkor ráhúz, közelébe érve megállja azt. Az állásnál ne keressük a formát.

Mindenesetre nagyon kielégíti vadászízlésünket, ha a vizsla az állásnál szép formát mutat, de nem életkérdés. Sokkal fontosabb, hogy kitartóan álljon, addig, míg a vadász elejébe nem kerül s a vadat ki nem tapossa.

Előfordul, különösen fiatal vizslánál, hogy áll s a vad mögötte vagy oldalt kel. Ilyenkor a vizsla vagy rossz széllel kapta a szimatot, s hirtelen meglepte (az ilyen állás nem tartós); vagy pedig a vizsla öntudata még bizonytalan. Fiatal és keveset vadászó vizsláknál fordul elő.

Az olyan vizsla, mely a biztos szimatnál óvatosan lépked, nem követ hibát, az óvatosság jó jel. Viszont amelyik minden lépten=nyomon óvatoskodik és megáll, nagyon megnehezíti a vadászatot. Az ilyennek mozgását parforszírozni kell. Ezek az úgynevezett *bolházó* vizslák.

A vizsla rendes körülmények között oda mereshti tekintetét, hol a vad meghúzódott. A légáramlat azonban sokszor félrevezeti biztos szimatját, rövidebb távolságokkal.

Ha a vizsla friss fekvést vagy fürdést, vagy egyéb friss csapát áll, nem hiba. Ilyenkor, ha hozzáérünk, nem tart ki, hanem megindul, hogy a vad helyét kiszimatolja. Ellenben nagy hiba, ha a vizsla minden tücsköt=bogarat áll. Néha igen nehéz erről leszoktatni, nagy megfigyelést igényel.

Az általunk fölvert vad rebbenése után, melyet a vizsla állt, — ha újra előreküldjük — némi vizsla a szimat kivizsgálásánál ideges, nagy lendületeket vesz. Ilyenkor csitítani kell, mert idegességével fölverheti a közelben meghúzódott vadat.

A jól bevezetett vizsla, ha a sebzett fogoly csapájára akadt, orrát földre szegzi és nyugodt döcögéssel követi a csapát. A vizslák legnagyobb része a sebzettet elfogja, de van, amelyik közelebe érve megállja azt.

Vízben a vízivadat a vizsla ritkábban állja. Különösen mocsaras helyen. Ez részben az erős izapszag miatt, részben a víz mozgása által keletkezett kedvezőtlen légáramlat, de leginkább azért van, hogy a vizsla által okozott zajtól a vízi vadkorábban kel.

Némelyik vizsla a vízben teljesen elveszti önuralmát s megfélekedzik minden engedelmességről. Legjobb az ilyent, ha bejött, pórázra kötni.

Nagyjából ez lenne a vizsla munkája. Apróbb részletekre helyszűke miatt nem térhetek ki.

Most pedig lássunk hozzá a munkára való bevezetéshez. Két növendékvizslát hozattam ki, Linkát és Bajnokot. Mindkettőnek jó nevelése volt. Mindkettő szépen reagál sípra, jelre, és mégis nagy különbség van a kettő között.

Bajnoktól már eddig is láttuk, hogy nincs meg benne az a szolgai engedelmesség és hiányzik belőle az ambíciónak bizonyos neme. Érdeklődését nehezebben lehet fölkelteni. Éppen azért kellett egyes teendőkre kényszerrel rászoktatni.

Linka végtelen engedelmes, ambíciózus, figyelme mindig az emberen van. Nevelése alig okozott gondot. Sosem kellett semmire kényszerítenem.

Legelső dolog, amire a mezőnyben szoktatni kell, a keresési módor, vagyis az úgynevezett *stílus*. Már előbb is említést tettem róla, sőt

rajzban is bemutattam. Némelyik vizsla már természetéből kifolyólag, ösztönszerűleg jó stílussal keres. Az ilyent csak fegyelmezni kell. A vizsláknak azonban legnagyobb része vágyait követve rendszertelenül futkos, míg szimatra akad. Az ilyennek keresési modorát szabályozni kell.

Olyan természetű vizslának, mint Linka, igen könnyű szabályozni keresési modorát. De amelyik keresés közben olyan szenvedélyes, mint Bajnok, stílusának szabályozása igen nehéz dió. Mert az szenvedélye közepett se hall, se lát.

Most bemutatom, amint Bajnokot a helyes stílusra szoktatom.

40 méteres kötelet vettem elő, melynek egyik végét rácsatoltam a korálra s azt Bajnok nyakába akasztottam, a másik végét pedig keresztülvettem vállamon. Mielőtt Bajnokot megindítottam volna, figyelmeztettem Bélát a következőkre: amelyik vizsla első alkalommal a mezőnyben szertelenül viselkedik és semmiképpen sem tudjuk fegyelmezni, semmi esetre se kíséreltezzünk vele tovább, mert nagy kárát valljuk. Adjuk rá azonnal a kényszerzubbonyt, úgy mint én Bajnokra. Ha a hosszú pórázzal nem akarna menni, azonmód szoktassuk rá, mint én Bajnokot az *előre*küldésnél tettem.

Bajnok az *előre* hangjelet már jól ismerte, szenvedélyes kereső volt, alig várta, hogy a munkához hozzálásson. Egy cseppet sem befolyásolta a kötél suhogása, csak mikor gyors ide-oda fordulataiban lábára tekerődött a kötél, kapkodta lábait, de mindig kiszabadult a hínárból, a nélkül, hogy segítségére lettem volna.

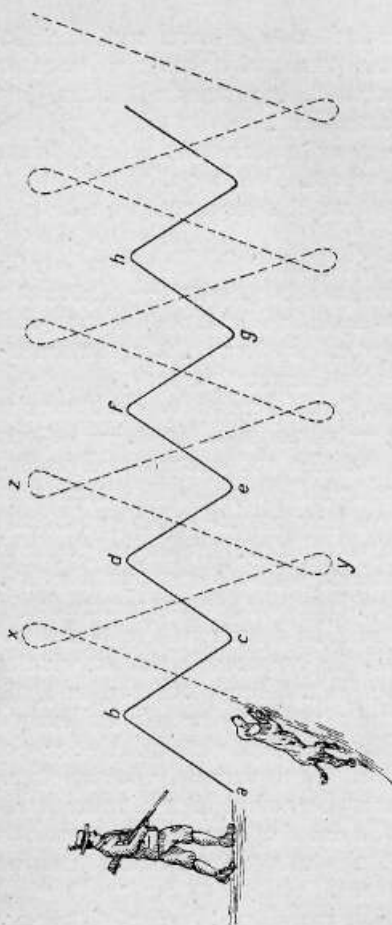
Béla szorosan mögém állt, hogy a kötelet kezelni tudjam. — Látod, — mondom — most az a legfontosabb célom, hogy Bajnok az erősen kigyózó vonalat fölvegye. Ehhez én is hozzásegítem. Mert addig, míg teljesen nem szokott bele, magam is kilengek kissé jobbra és balra. Tehát az a pálya, melyet leírnék, körülbelül a következő képet mutatja. (A vastag vonallal jelzett a vadász útiránya, a szaggatottal jelzett a vizsláé.)

Úgy irányítom a vizsla pályáját, míg én «b» ponthoz kerülök, ő x-be jusson. «b» pontnál rápisszentek (ha a pisszentésre nem reagálna, a kötelet megrántom), s gyors fordulattal irányt változtatok «c»-nek, egyúttal jelzem karlendülettel az út irányát. Ugyancsak úgy teszek «c»-nél. Mikor a vizsla «y»-hoz ért, rápisszentek s gyors fordulattal és kézintéssel irányt változtatok. És így tovább.

Bajnok már második hete viseli a kényszer-zubbonyt s így a «pszt» hallatára sietve fordul ellenkező irányba, mert fél attól a kintől, amelyet ilyenkor a korál szegei okoznak.

Béla gyönyörködött Bajnok szabályos mozgásában. Én közben hosszú sípjelre behívtam, rövid sípjelre, lövésre droppoltattam. Könnyen megy ez még makacs kutyánál is, ha hosszú zsinóron van. Egyszerre az ötlött Béla eszébe, mi történne, ha Bajnok nem előre, hanem hátra tartana?

— Oh! megkísérelte ezt Bajnok. Ilyenkor a Gyula gyereket egy nagy ostorral hátam mögé rendeltem, s mikor Bajnok hátratört, a gyerek

Stilusra nevelés.

elejébe szaladt s az ostorral nyaka közé cserdített Bajnok úrnak, ki abban a pillanatban frontot változtatott. Így azután belátta, legjobb a kijelölt úton járni.

Alig hogy ezt elmondom, Bajnok ideges lesz, szímatot kapott. Ilyenkor több szabadot engedtem, követtem őt s nem feszült a kötél. Bajnok állt.

— No lám, Béla! Milyen könnyen fogok én most Bajnokkal diszponálni. — A kötelet továbbcsúsztatva a vizsla közelébe érek, egyszerre felrebben egy csapat fogoly. Megrántom a kötelet s elhangzik a kemény *«dropp»*.

— Ezért jó a szertelen kutyát hosszú pórázon bevezetni — mondom Bélának. — Vajjon milyen eljárással tudná a vadász szenvedélyes fiatal vizsláját a vadúzésről leszoktatni hosszú póráz nélkül? Erre a kérdésemre kevés gyakorlati példával tudnának felelni. És ha mégis felelnének, nem mernének a fáradsággal beszámolni. Akárkinek mi a véleménye, én ezt tartom logjobbnak, nálam ez vált be a szenvedélyes vizsláknál. Bajnokot addig fogom hosszú kötélén vezetni, amíg nem látom rajta, hogy teljesen megrögződött benne az, amit tőle kívánok. S ha leveszem róla a korált és hosszú pórázt, mihelyt az első helytelenséget elköveti, azonnal visszakerül nyakára.

Most már Bajnokon láttuk, mint kell a szertelen vizslát mezőnyben stílushoz szoktatni, vegyünk elő egy más típust, amelyiknek nem kell hosszú póráz.

Linka állt mellettem. Nyüszögött, vinnyogott, hogy az engedélyt a kereséshez megkapja. Végre

elhangzott a várva=várt *«előre, keress»!* Linka az első örömében nagy karikát írt le, nem kímélve kipihent lábait, úgy galoppírozott, mint egy ver=senyparipa.

Hohó kisasszony! Lassan a testtel! Vagy háromszor ledroppoltattam; behívtam; újra kiküldtem s újra visszarendeltem, hogy csillapod=jék. Meg is nyugodott, amennyire idegei enged=ték s hozzákezdett szép kilengéseihez. Ugyan=csak segítettem hozzá, magam is zeg=zugban jártam. Mikor elérte a kilengés határvonalát, rá=pisszentettem és szépen fordult a jobbkarom=mal kijelölt irányba. Közbe droppoltattam síp=jelre, lövésre és behívtam. Linka azonban tűzbe jött és nem vette figyelembe pisszentésemet, a megengedettnél távolabb vágta s csak a 3. hívó sípjelre jött be.

Közben már előkerült zsebemből a parittyá. Linka szépen bejött. Béla kéjes élvezettel várta, miként fogom elcsépelni. No, hogyne. Hogy majd máskor be se jöjjön!? Nem szóltam Linkához egy goromba szót sem. Majd másképp értetem meg vele, hogy a *«pszt»*=re fordulni kell, a hosszú sípra pedig bejönni. Újra kiküldöm. Alig volt 15—20 lépésre, hangoztatom a *pszt*=et, de abban a pillanatban jó erősen megparittyázom. Feljajdított s én rögtön másik irányt jelölve küldöm. Ott is 25—25 lépésre elhangzik a *pszt*, de nem volt időm parittyázni, mert Linka oly gyorsan fordult vissza, mint a pörgettyű. Bezzeg figyelt most a *pszt*=re. Még egy büntetése hátra volt: nem jött be a hívó sípjelre. Ledroppoltattam s otthagytam. Mi jó távolra elmentünk, ott

leültünk. Szeretett volna Linka követni, de valahányszor megmozdult, megfenyegettem. Végre behívtam. Amint kiküldöm, nemsokára behívtam. Ezt vagy ötször, mindig távolabb- és távolabbról megismételtem. Azután odaszóltam Bélának: — Látod, így büntetjük a vizslát, rávezetjük azokra a cselekedetekre, melyeket tőle követelünk, nem pedig elrettentjük tőle. Ha én Linkát megverem, mikor hívásomra bejött, rettegni fog a bejövéstől, mert ő csak a közvetlen következményeket ismeri s azok között észleli az összefüggést. A megelőzőt nem tudja összefüggésbe hozni a közben történt esemény kikapcsolásával.

Linka azután tovább produkálta szép stílusát, természetesen most már a *pszt* jobban megragadta figyelmét. Egyszerre azonban elragadta a buzgóság és a megengedett méreten túl kifutott előre az arcvonalban, a nélkül, hogy szimatot kapott volna.

Béla rám nézett, láttam rajta, hogy már tanult valamit. — Mit tennél most, Béla? — kérdem.

— Megparittyáznám — feleli.

— Nem azt. — Elkiáltom magam: *hej!* Linka hirtelen visszatekint s a karommal kijelölt iránynak fordult.

— Jó, hogy ezt is tudom. Tehát az egyenes irányból elég, ha kiáltással eltérítjük — mondja Béla.

— Elég. S ha nem lenne elég, ott a síp. De most már azt hiszem, eléggé tiszta képet láttál arról, mint kell mezőnybe a vizslát bevezetni. Ha valami olyan dolog adná magát elő, amiről nem

tettem említést, a látottak alapján könnyen ki=eszélheted, mi a teendő.

Most pedig menjünk valami árnyékos helyre és bemutatom a vizsla bevezetésének egyik igen fontos szoktatását, a *csapázást*.

Úgyebár a vadászatnál Tipp nem apportírozott, csak csapázott. Hát erre is rá kell vezetni a vizslát.

Gyula ott várt az árnyékban. Levette kis hátizsákját, előszedte a csapázáshoz szükséges kellékeket : egy darab kenyér, egy kis pléhdobozban olvasztott vaj és egy 10 méteres vezetősíj és néhány jelzőfácska. Bekentem a kenyér mindkét oldalát olvasztott vajjal, rákötöttem egy madzagra. Kezembe vettem a jelzőfácskákat (30 cm-es fapálcikák, melyeknek egyik vége ki van hegyezve, a másik megrepsztve s abba papírszeletke dugva), gyufát gyujtok s az elszálló füst-ről megállapítom a szél irányát. Közbe Bélának a következő magyarázatot adom :

— A vonszolékot mindig szél után kell csinálnom. Mégpedig azért, mert ha széllal szemben vonszolom, akkor a vizsla légszimatot kap, nem fogja a csapát rendesen követni. S könnyen megtörténhetik, hogy a légáramlat más szimatot is hoz, mely eltérítheti a csapa kidolgozásától. Nekem az legyen a célom, hogy a vizsla alacsony orral a csapát nyugodtan kövesse. A nyugodt csapakövetésre úgy szoktatom, ha szíjon csapáztatok s visszatartom az őrült rohamtól. Tehát kijelölöm az irányt, mely kezdetben 50—60 méteres egyenes vonal, szél után. A kiindulás pontjához letűzők két jelzőfácskát s azon a helyen

a vajaskenyeret meghempergetem, azután a zsinegnél fogva elvonszolom. Minden 10—15 lépésre letűzők egy jelzőfácskát, hogy a csapázás irányát ellenőrizhessem. A végpontnál a vajazott kenyérből letörök egy darabkát, hogy a vizsla megtalálás esetén élvezetet találjon. A falatkát megeheti.

Azután nyomra teszem a vizslát. Megszimatoltatom a hempergetett helyet s halk *keresd*... *keresd*=del elindítom a vizslát, közbe folyton hangoztatom a *keresd*... keresdet s mutogatom a vonszolék útját. A pórázt csak azon esetben feszítem meg, ha a kutya más irányba venné útját s látom rajta, hogy nem a csapát követi. Ilyenkor visszavezetem és újra nyomra teszem. Kisebb kilengéseket megengedek, különösen akkor, ha látom, hogy a vizslának megvan a vonszolék szimatja. Csak lassú csapázást engedjek, ha neki indulna, csitítsam pszt... psztel és a póráznál fogva, melyet én egészen a másik végénél tartok — megfékezem.

Bajnok és Linka már túl vannak ezeken az első gyakorlatokon. Ezekkel már serpentinealakú csapázást végzünk. Azért serpentinealakút, mert a hegyes és derékszögű hajlásokat a vizsla átugorja, elveszti a szimatot, kileng és egészen más szimatot vehet fel. A jelzőfácskával a hajlatok irányát kitűzdeljük.

Megcsináltam vagy 150 m hosszú serpentinealakú vonszolékot s rátettem Bajnokot. Gyönyörű szépen kidolgozta. Ugyancsak Linka is. Meg kell itt jegyeznem, hogy lehetőleg kerüljünk a csapa vonalába lépni, mert a sok nyom gyen-

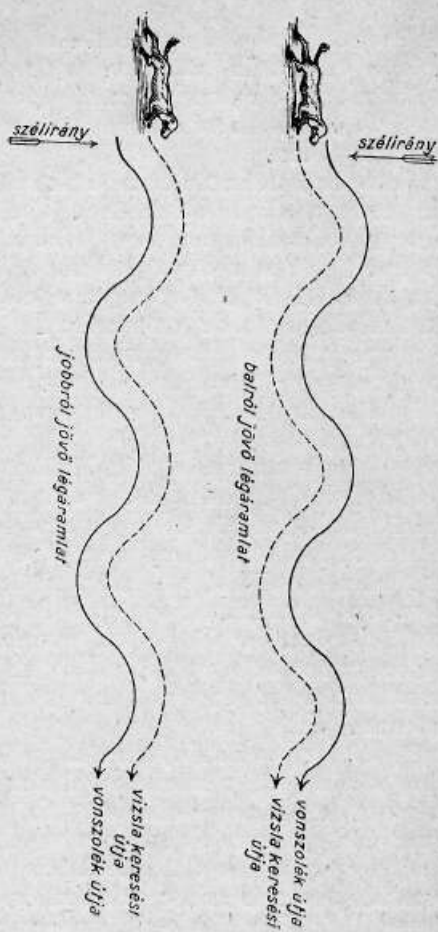
gíti a szimat intenzív kidolgozását. Azért a vonszolék elhelyezése után más úton térjünk vissza. Bár a lépések (cipő nyoma) nem túlságosan befolyásolják a vizslát, mert annak a felvett szimat van emlékezetében.

Ez után a vonszolék után bemutattam Bélának, hogyan keres a vizsla oldalszéllal. Ilyenkor a vizsla nem direkt a csapán keres, hanem jobbra vagy balra. Tehát ha a vizsla jól veszi az irányt, de nem halad direkt a csapán, az a jele, hogy légszimattal dolgozik, de jól csapáz. Ezt fontos azért is tudni, mert sokszor tapasztaljuk, hogy a vizsla nem megy közvetlen a sebzett csapáján, mert légszimattal dolgozik, ennélfogva ne zavarjuk munkájában.

A vajaskenyér=vonszolék után kiválasztottam az aggatékon levő foglyokból egy erősen össze-lövdözöttet, lábára kötöttem a madzagot s az előbb leírt módon vonszoltam el majd rövidebb, később hosszabb távolságra. Azért kötöttem a madzagot a fogoly lábára, hogy a toll fekvésének visszafelé felborzolása által a toll töve és a bőr jobban terjesszen szimatot. Mindkét vizsla ezt a vonszolékot is szépen kidolgozta s a foglyot apportírozta.

Ha látjuk, hogy a vizsla nyugodtan és biztosan dolgozza ki a csapát, a szimat felvételekor szabadon engedhetjük s úgy csapáztatunk.

A csapázási gyakorlatok igen fontosak. Azért nagy súlyt helyezzünk rá. Kezdetben ingerlő szimatokkal (hagymás zsíron sült kenyér, vajaskenyér stb.), később lőtt gerle vagy más vad, azután pedig csepegtetett vér.

Csapás légzsimattal.

Mikor mindezeket elmondtam Bélának, dilemma elé akartam állítani őt s azt kértem tőle :
— Hát ezek után választasz-e a két tanuló közül?

Béla önérzetesen szemem közé néz s egész határozott hangon azt feleli : — választok!

— Melyiket? — kérdem meglepetve.

— Azt a sárga Bajnokot!

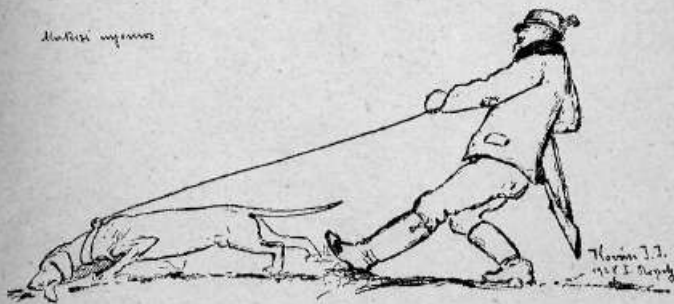
— Miért éppen a Bajnokot?

— Hát azért . . . — argumentál Béla — mert elsősorban magyar, másodsorban karakter, nem enged a negyvennyolcból, csak ha muszáj, és harmadszor azért, mert orra van és szépen keresi.

— Jól van, Béla! Bajnok a Tied. De arra kérlek, olvasd el még egyszer, hogy is vadásztunk a kis Tippel s úgy vadássz Bajnokkal is. Teljék benne sok örömed!

Isten veled Béla! Isten veletek kedves vadásztársaim és vizslaszeretők, kik e kis munkát elolvastátok. Ha hasznot meríthettetek belőle, kívánom, hogy ez a haszon igen-igen sok örömet szerezzen!

Alföldi nyelvezet

TARTALOM.

	Lap
Előszó	5
A vizsla munkája	7
Tipp vadászik, Béla tanul	16
Hogyan lesz a vizslakölyökből vizsla ?	39
Bajnok nevelődik	54
Munkára nevelés	63
A mezőnyben	74

